

บทที่ 3

บทวิเคราะห์นโยบายการแยกและจัดตั้งจังหวัด

บทที่สามจะเป็นการวิเคราะห์นโยบายการแยกและจัดตั้งจังหวัด โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ในส่วนแรกจะกล่าวถึงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ "จังหวัด" ในเรื่องของความหมาย วิวัฒนาการการเกิดจังหวัดในยุคสมัยต่าง ๆ รูปแบบการปกครองระดับจังหวัด การแยกและจัดตั้งจังหวัด หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งจังหวัดของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งการวิเคราะห์เกณฑ์การจัดตั้งจังหวัด ส่วนที่ 2 จะเป็นการวิเคราะห์กรณีการจัดตั้งจังหวัดที่ผ่านมา โดยเริ่มมีการแยกจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 ถึงปัจจุบันรวม 6 จังหวัดโดยแบ่งออกเป็นการให้เหตุผลในการจัดตั้งจังหวัดตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามเกณฑ์การจัดตั้งของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย ขั้นตอนการจัดตั้งจังหวัดในกรณีที่สามารถหาข้อมูลได้ รวมทั้งวิเคราะห์การให้เหตุผลในการจัดตั้งจังหวัดในกรณีต่าง ๆ ที่ผ่านมา และการวิเคราะห์นโยบายการแยกจัดตั้งจังหวัด โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นส่วนหนึ่งในการแยกจังหวัดตามข้อมูลที่สามารถหาได้ ส่วนสุดท้ายจะเป็นการสรุปผลการศึกษาในบทนี้

3.1 การวิเคราะห์การแยกและจัดตั้งจังหวัด

3.1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ "จังหวัด"

คำว่า "จังหวัด" มีความหมายที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละยุคสมัย โดยเฉพาะช่วงก่อนและหลังการปฏิรูปการปกครองในสมัยกรุงสุโขทัย มีการปกครองแบบพ่อปกครองลูก คำว่าจังหวัดในสมัยก่อนนั้นก็ คือ เมืองนั่นเอง (ชูวงศ์, 2503) และได้แบ่งหน่วยการปกครองในประเทศออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ หัวเมืองชั้นใน หัวเมืองชั้นนอก และเมืองประเทศราช และยังปรากฏว่าตั้งแต่สมัยรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถแห่งกรุงศรีอยุธยา ได้มีการจำแนกระดับความสำคัญของเมือง โดยกำหนดให้หัวเมืองชั้นใน มีฐานะเป็นเมืองจัตวาและหัวเมืองชั้นนอกมีฐานะเป็นเมืองเอก เมืองโทและเมืองตรี ตามจำนวนประชากรและความสำคัญทางยุทธศาสตร์ (วิไลเลขาและคณะ, 2527) ในระยะนี้เมืองจึงเป็นหน่วยการปกครองที่สำคัญที่มีบทบาทมากที่สุด และเป็นหน่วยการปกครองหลักเพียงหน่วยเดียวในภูมิภาค (จักรกฤษณ์, 2527)

หลังการปฏิรูปการปกครองสมัยรัชกาลที่ 5 คำว่า "จังหวัด" มีใช้เป็นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 โดยพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่า "เมือง" ซึ่งเป็นคำสำคัญที่ใช้เรียกหน่วยการปกครองที่สำคัญของประเทศมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย

การปกครองรูปแบบจังหวัดอยู่ในส่วนการบริหารส่วนกลางจึงเป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของส่วนกลาง หรือรัฐบาลกลางเพื่อประโยชน์ของสังคมหรือประเทศเป็นส่วนรวม เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในเขตการปกครองนั้น ๆ โดยมีเจ้าหน้าที่ของราชการส่วนกลาง ซึ่งได้รับการแต่งตั้งออกไปประจำตามเขตการปกครองต่าง ๆ มิได้มุ่งเพื่อประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่นหนึ่งท้องถิ่นใดโดยเฉพาะ การบริหารราชการส่วนกลางจึงเป็นการจัดระเบียบที่ยึดหลักการรวมอำนาจ ประกอบด้วย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม (ธีรวิมล, 2550)

3.1.2 การจัดตั้งจังหวัด

ในการจัดตั้งจังหวัดใหม่ขึ้นมา นั้น มีกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ปี 2534 ซึ่งกำหนดให้รวมท้องที่หลาย ๆ อำเภอตั้งขึ้นเป็นจังหวัด ในการพิจารณาจัดตั้งจังหวัดขึ้นใหม่มีแนวพิจารณาที่เป็นหลักสำคัญคืออาณาเขตและสภาพภูมิศาสตร์ จำนวนประชาชนมีมากพอ นอกจากนั้น ยังพิจารณาถึงสภาวะทางการปกครองและความสงบ ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ การเมืองและวัฒนธรรม ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัด และรายได้ของจังหวัดตามหลักเกณฑ์ของการจัดตั้งจังหวัดใหม่จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย 2524 การเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัดต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ

การแบ่งส่วนราชการของจังหวัดแบ่งเป็นสำนักงานจังหวัดและส่วนราชการ ซึ่งส่วนกลางที่ประกอบไปด้วยกระทรวง ทบวง กรมได้ตั้งขึ้นมาประจำในจังหวัดมีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวง ทบวง กรม นั้น ๆ มีหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดนั้น เป็นผู้บังคับบัญชา โดยสำนักงานจังหวัดมีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปและการวางแผนพัฒนาจังหวัด มีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานจังหวัดในส่วนราชการต่าง ๆ

3.1.3 หลักเกณฑ์ของการจัดตั้งจังหวัดใหม่

ในการขอจัดตั้งจังหวัดใหม่ขึ้นมา นั้น จังหวัดที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่จะต้องผ่านหลักเกณฑ์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2524 โดยจังหวัดใหม่ที่จะจัดตั้งขึ้นได้ จังหวัดเดิมและจังหวัดใหม่ต้องผ่านเกณฑ์ต่าง ๆ ตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. เนื้อที่และสภาพภูมิศาสตร์

1.1 จังหวัดที่จะแบ่งแยกจังหวัดใหม่ขึ้นมาควรมีเนื้อที่ประมาณ 10,000 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป และเมื่อแยกไปตั้งเป็นจังหวัดใหม่แล้ว จังหวัดเดิมควรมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่า 5,000 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป

1.2 จังหวัดที่ตั้งใหม่ควรมีเนื้อที่ 5,000 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป

2. จำนวนอำเภอและกิ่งอำเภอในเขตการปกครอง

2.1 จังหวัดที่จะแบ่งแยกจังหวัดขึ้นมาใหม่ควรมีอำเภอและกิ่งอำเภอในเขตการปกครองจำนวนไม่น้อยกว่า 12 อำเภอหรือกิ่งอำเภอ และเมื่อแยกไปตั้งเป็นจังหวัดใหม่แล้ว จังหวัดเดิมควรมีอำนาจและกิ่งอำเภอในเขตการปกครองไม่น้อยกว่า 6 อำเภอและกิ่งอำเภอ

2.2 จังหวัดที่ตั้งใหม่ควรมีอำเภอและกิ่งอำเภอไม่น้อยกว่า 6 อำเภอและกิ่งอำเภอ

3. จำนวนประชากร

3.1 จังหวัดที่จะแบ่งแยกจังหวัดขึ้นมาใหม่ควรมีจำนวนประชากรไม่น้อยกว่า 600,000 คน และเมื่อแยกไปตั้งเป็นจังหวัดใหม่แล้วจังหวัดเดิมควรมีประชากรไม่น้อยกว่า 300,000 คน

3.2 จังหวัดที่ตั้งใหม่ควรมีจำนวนประชากรไม่น้อยกว่า 300,000 คน

4. ลักษณะพิเศษของจังหวัด

จังหวัดที่จะแบ่งแยกและจัดตั้งเป็นจังหวัดขึ้นมา ควรมีลักษณะพิเศษที่สมควรจะจัดตั้งจังหวัดเพิ่มขึ้น เช่น

4.1 เป็นท้องที่จังหวัดชายแดนที่มีปัญหาในด้านความมั่นคงสูง เช่น มีการแทรกซึมจากประเทศข้างเคียง มีการลักลอบขนอาวุธจากนอกประเทศเข้ามาในพื้นที่ เป็นต้น

4.2 เป็นจังหวัดที่มีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงภายใน เช่น เป็นเขตแทรกซึมและบ่อนทำลายจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เป็นฐานปฏิบัติการ ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย เป็นต้น

5. ผลดีในการให้บริการแก่ประชาชน

การจัดตั้งจังหวัดขึ้นมาใหม่จะเป็นผลดีในการให้บริการแก่ประชาชนมากน้อยเพียงใด เช่น ราษฎรได้รับบริการรวดเร็วขึ้น จังหวัดสามารถออกไปตรวจตราท้องที่ได้ทั่วถึง ราษฎรเดินทางไปจังหวัดได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

6. ปัจจัยเกี่ยวกับสถานที่ราชการที่มีอยู่แล้วและความพร้อมในด้านอื่น

6.1 จังหวัดที่จะจัดตั้งขึ้นมาใหม่ มีสถานที่ราชการที่จำเป็นจะต้องจัดตั้งใหม่ขึ้นมาอยู่บ้างแล้ว เช่น ศาลจังหวัด อัยการจังหวัด เรือนจำ คลังอำเภอ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์

6.2 จังหวัดที่จะจัดตั้งขึ้นใหม่ สามารถจัดหาที่ดินสำหรับใช้เป็นศูนย์ราชการจังหวัดเพื่อใช้ก่อสร้างสถานที่ราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัด กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัด ศาลจังหวัด ฯลฯ และบ้านพักข้าราชการที่จำเป็นได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณแผ่นดิน

6.3 อำเภอที่จะตั้งเป็นศาลากลางจังหวัดใหม่ มีความเจริญพอสมควร และเป็นศูนย์รวมทางเศรษฐกิจและสังคม

7. ปัจจัยเกี่ยวกับกำลังเจ้าหน้าที่

ถ้ามีการจัดตั้งจังหวัดใหม่ขึ้นแล้ว จะมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ไปปฏิบัติราชการในจังหวัดที่จัดตั้งขึ้นใหม่หรือไม่

8. ความคิดเป็นของประชาชนและจังหวัด

8.1 สดับตรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอต่าง ๆ ว่ามีความพอใจหรือเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาตำบลและสภาจังหวัด

8.2 อำเภอและจังหวัดเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด

8.3 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดนั้นเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด

9. รายได้

9.1 รายได้ของจังหวัดเดิม เช่น ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีสรรพากร เป็นต้น มีจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000,000 บาท และเมื่อแยกไปตั้งเป็นจังหวัดใหม่แล้ว จังหวัดเดิมควรมีรายได้คงเหลือไม่น้อยกว่า 2,500,000 บาท ต่อปี

9.2 รายได้ของจังหวัดตั้งใหม่ เช่น ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีสรรพากร เป็นต้น ควรจะมีจำนวนไม่น้อยกว่า 2,500,000 บาท ต่อปี

10. หลักเกณฑ์อื่น ๆ

10.1 เหตุผลทางประวัติศาสตร์ การเมือง และวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นอาจเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการพิจารณาจัดตั้งจังหวัดใหม่

10.2 เหตุผลความจำเป็นอื่น ๆ เช่น นโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

3.1.4 การวิเคราะห์เกณฑ์การขอจัดตั้งจังหวัด

จากหลักเกณฑ์การขอจัดตั้งจังหวัดจากกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยที่แสดง จะเห็นว่าหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้มีการประกาศใช้ ตั้งแต่วันที่ 4 ธันวาคม 2524 การขอจัดตั้งจังหวัดใหม่หลังจากได้มีการประกาศใช้ จำเป็นต้องผ่านหลักเกณฑ์ ที่ได้กำหนดไว้ตามนั้น เกณฑ์การขอจัดตั้งสามารถแบ่งออกเป็นสี่ส่วน ได้แก่ ส่วนแรกเป็นส่วนความพร้อมและความเหมาะสมทางด้านกายภาพของจังหวัด

เดิมและจังหวัดใหม่เช่น ขนาดพื้นที่ จำนวนเขตการปกครอง จำนวนประชากรความพร้อมของสถานที่ราชการ และอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ รวมทั้งรายได้เมื่อมีการแยกแล้ว ส่วนที่สอง ลักษณะพิเศษของจังหวัดรวมทั้งเหตุผลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและนโยบายของรัฐ ส่วนที่สาม เพื่อเป็นการให้ความสะดวกสบายและการบริการตรวจตราท้องที่จากรัฐให้ทั่วถึงแก่ประชาชน ส่วนที่สี่ เป็นเรื่องของความคิดเห็นและความพอใจของประชาชน ข้าราชการ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพื้นที่นั้น ๆ

ใน ส่วนแรก จะเห็นได้ว่าในเรื่องของขนาดพื้นที่ จำนวนเขตการปกครองและจำนวนประชากรรวมทั้งความพร้อมของสถานที่ราชการและกำลังพล เป็นเพียงข้อจำกัดกับความเหมาะสมของการตั้งจังหวัดใหม่เท่านั้น จังหวัดที่มีจำนวนประชากรและขนาดพื้นที่ดังกล่าวครอบคลุมเกือบทุกจังหวัดทั่วประเทศ นั้นหมายความว่า จังหวัดทุกจังหวัดสามารถผ่านเกณฑ์ใน ส่วนแรกเพื่อแยกและขอจัดตั้งจังหวัดใหม่ได้ ด้านความพร้อมของกำลังพลและสถานที่ราชการนั้นจึงไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญแต่อย่างใด เมื่อมีการพัฒนาด้านความเจริญของยุคสมัยในขณะปัจจุบันนี้ ในเรื่องของรายได้เป็นเพียงเกณฑ์ที่ตั้งไว้ตั้งแต่อดีต ปัจจุบันรายได้ของจังหวัดทั้งหลายนั้น มีมูลค่ามากกว่าเกณฑ์ดังกล่าวที่ตั้งไว้หลายเท่าตัว ซึ่งจะเห็นว่าจากเกณฑ์การจัดตั้งดังกล่าวใน ส่วนแรกนั้นถ้าจะมีการนำมาใช้เป็นเกณฑ์การจัดตั้งในปัจจุบัน ควรจะมีการปรับปรุงให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในปัจจุบัน

ส่วนที่สอง ลักษณะพิเศษของจังหวัดรวมทั้งเหตุผลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและนโยบายของรัฐ ลักษณะพิเศษต่าง ๆ ได้แก่ การเป็นท้องที่จังหวัดชายแดนที่มีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงสูง เกณฑ์นี้ตั้งมาในช่วงเวลาที่ประเทศไทยมีเหตุการณ์ไม่สงบจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้หมดไปจากประเทศนานแล้ว การให้เหตุผลดังกล่าวเป็นเหตุผลหลักในการจัดตั้งจังหวัดใหม่นั้นเป็นการให้เหตุผลเพื่อประโยชน์ในการปกครองของรัฐเอง แทนที่จะมองเหตุผลหลักในแง่อื่น ๆ ที่เกิดแก่ประชาชนเช่น ต้องการพัฒนาจังหวัด รวมทั้งการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ อาจมองให้เป็นในเรื่องของความได้เปรียบทางด้านที่ตั้งของจังหวัดดังกล่าวที่อยู่ติดกับชายแดน ว่าเป็นความได้เปรียบทางด้านการพัฒนาการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน และก่อให้เกิดรายได้และความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่

ส่วนที่สาม เพื่อเป็นการให้ความสะดวกสบายและการบริการตรวจตราท้องที่จากรัฐให้ทั่วถึงแก่ประชาชน ในอดีตการเดินทางติดต่อสื่อสาร เป็นไปได้โดยยาก การที่ประชาชนจะต้องเดินทางไปติดต่อหน่วยงานราชการ ร้องทุกข์เรื่องราวต่าง ๆ กว่าการจะรับรู้ปัญหาลงมาแก้ไขให้ราษฎรได้อย่างทันที่ ต้องกินเวลานานมาก ดังนั้นเรื่องนี้จึงเป็นเหตุผลสำคัญในการจัดตั้งจังหวัดใหม่ในอดีต แต่ในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารและการขนส่งไปมาก ทำให้การติดต่อสื่อสารและการเดินทางมีความสะดวกรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ การใช้โครงข่ายอินเทอร์เน็ต การใช้ระบบการ

สื่อสารผ่านดาวเทียม เส้นทางคมนาคมทั้งทางบกและทางอากาศที่สะดวกรวดเร็วขึ้น ดังนั้นเหตุผลดังกล่าวในปัจจุบันจึงได้ลดความสำคัญลงไปมาก ดังนั้นการพิจารณาในเรื่องนี้เป็นเหตุผลหลักในการแยกและจัดตั้งจังหวัดใหม่ควรมีการปรับปรุงและให้ความสำคัญน้อยลงไป

ส่วนที่สี่ ในเรื่องของการรับฟังความคิดเห็นและความพอใจของประชาชน ข้าราชการ สส. ของพื้นที่นั้น ๆ แสดงให้เห็นว่ามี การให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ การเขียนเกณฑ์ดังกล่าวไม่ได้รายละเอียดแต่อย่างใดว่าให้มีการสอบถามความคิดเห็นของประชาชนคิดเป็นสัดส่วนเท่าไรของประชากรและจะต้องมีสัดส่วนเห็นด้วยคิดเป็นเท่าไร อย่างไรก็ตามในการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดต้องมีการเสนอชื่อประชาชนที่เห็นด้วยเป็นจำนวนอย่างน้อย 5 หมื่นคนจึงสามารถส่งเรื่องเพื่อส่งเป็นร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดให้สภาพิจารณาต่อไป

จากการศึกษาถึงเกณฑ์ในการจัดตั้งจังหวัดของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2524 ในส่วนต่าง ๆ พบว่าเกณฑ์ดังกล่าวควรจะมีการปรับปรุงให้ทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน รวมทั้งการให้เหตุผล ควรพิจารณารวมไปถึงด้านศักยภาพ ความพร้อม รวมทั้งผลได้ผลเสียที่เกิดขึ้นต่อพื้นที่ทั้งพื้นที่จังหวัดเดิมและจังหวัดใหม่ว่าจะได้รับผลกระทบอย่างไรจากการแยกและจัดตั้งจังหวัดใหม่ และเกณฑ์การขอจัดตั้งจังหวัดใหม่ดังกล่าวไม่มีการให้ความสำคัญและคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับจังหวัดใหม่ในแง่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ แม้จะมีเกณฑ์ที่ให้ความสำคัญในด้านรายได้ขั้นต่ำของจังหวัด แต่ปัจจุบันเกณฑ์ดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้อีกต่อไป ดังนั้นเกณฑ์การจัดตั้งดังกล่าวจึงยังไม่เพียงพอและไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อขอจัดตั้งจังหวัดในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามเหตุผลเรื่องความมั่นคงเป็นผลมาจากสถานการณ์ชายแดนของพื้นที่ในขณะนั้นจริง

3.2 การวิเคราะห์กรณีการจัดตั้งจังหวัดที่ผ่านมา

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2515 จวบจนปัจจุบันนี้ประเทศไทยได้มีการแยกจังหวัดเพื่อออกมาตั้งเป็นจังหวัดใหม่มาแล้วรวม 6 จังหวัดจากเดิมที่ประเทศไทยมีจำนวนจังหวัด 70 จังหวัดโดยจังหวัดที่ตั้งขึ้นเป็นจังหวัดที่ 71 คือ ยโสธรแยกออกมาจากจังหวัดอุบลราชธานี ขณะที่พะเยาถูกตั้งเป็นจังหวัดที่ 72 เมื่อปี พ.ศ.2520 โดยแยกออกมาจากเชียงราย ตามด้วยมุกดาหารที่แยกออกจากจังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่ 73 ของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2525 จากนั้นจำนวนจังหวัดก็คงอยู่ที่ 73 จังหวัดจน 11 ปีต่อมาในวันที่ 1 ธันวาคม ปี พ.ศ.2536 ประเทศไทยได้มีจังหวัดเพิ่มขึ้นในคราวเดียวเป็น 76 จังหวัด (กรณีนี้นับรวมกรุงเทพฯ เป็นจังหวัด) อีก 3 จังหวัดที่เพิ่มขึ้นมาคือ สระแก้วที่แยกออกมาจากปราจีนบุรีหนองบัวลำภูที่แยกออกมาจากอุดรธานีและอำนาจเจริญที่แยกออกมาจากอุบลราชธานีตามลำดับ

ในส่วนนี้จะแสดงรายละเอียดการให้เหตุผลในการจัดตั้งจังหวัดขึ้นใหม่ตามรายละเอียดจากพระราชบัญญัติการจัดตั้งจังหวัดที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา การให้เหตุผล และเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งจังหวัด รวมทั้งวิเคราะห์การให้เหตุผลในกรณีต่าง ๆ อย่างไรก็ตามการจัดตั้งจังหวัดที่ผ่านมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2515 แม้จังหวัดที่จัดตั้งล่าสุดก็มีการเริ่มต้นขอแยกและจัดตั้งจังหวัดตั้งแต่ พ.ศ. 2519 ซึ่งผ่านมาเป็นระยะเวลาหลายปี และไม่สามารถทราบได้ว่าผู้ริเริ่มการแยกและจัดตั้งจังหวัดเป็นใคร เนื่องจากความจำกัดของข้อมูลทำให้ในบางกรณี ไม่สามารถทราบเหตุผลของการจัดตั้งได้

3.2.1 กรณีจังหวัดยโสธร

จังหวัดยโสธรเป็นจังหวัดที่ 71 ของประเทศไทย แต่เดิมยโสธรเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2494 กระทรวงมหาดไทยได้มีการริเริ่มขอจัดตั้งอำเภอยโสธรขึ้นเป็นจังหวัด จนกระทั่งถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515 จึงได้มีประกาศจากคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 ตั้งอำเภอยโสธรขึ้นเป็นจังหวัดยโสธร โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2515 โดยแยกอำเภอยโสธร อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย อำเภอป่าดิว อำเภอเลิงนกทา และอำเภอกุตุชุม ของจังหวัดอุบลราชธานี รวมกันเป็นจังหวัดยโสธร เป็นจังหวัดที่ 71 ของประเทศไทย โดยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 คณะปฏิวัติได้พิจารณาเห็นว่าท้องที่จังหวัดอุบลราชธานีมีอาณาเขตกว้างและมีพลเมืองมากขึ้น เพื่อประโยชน์แก่การปกครองและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน เห็นสมควรให้ปรับปรุงท้องที่จังหวัดอุบลราชธานีเสียใหม่ โดยแยกอำเภอบางอำเภอออกจากการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานีจัดตั้งเป็นจังหวัดยโสธร⁴

⁴ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 70 เล่มที่ 89 ตอนที่ 21 ฉบับพิเศษ หน้า 1, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ratchakitcha.soc.go.th> (12 มีนาคม 2551)

จังหวัดยโสธร แยกออกจาก จังหวัดอุบลราชธานี

ประกอบ 9 อำเภอ ดังนี้

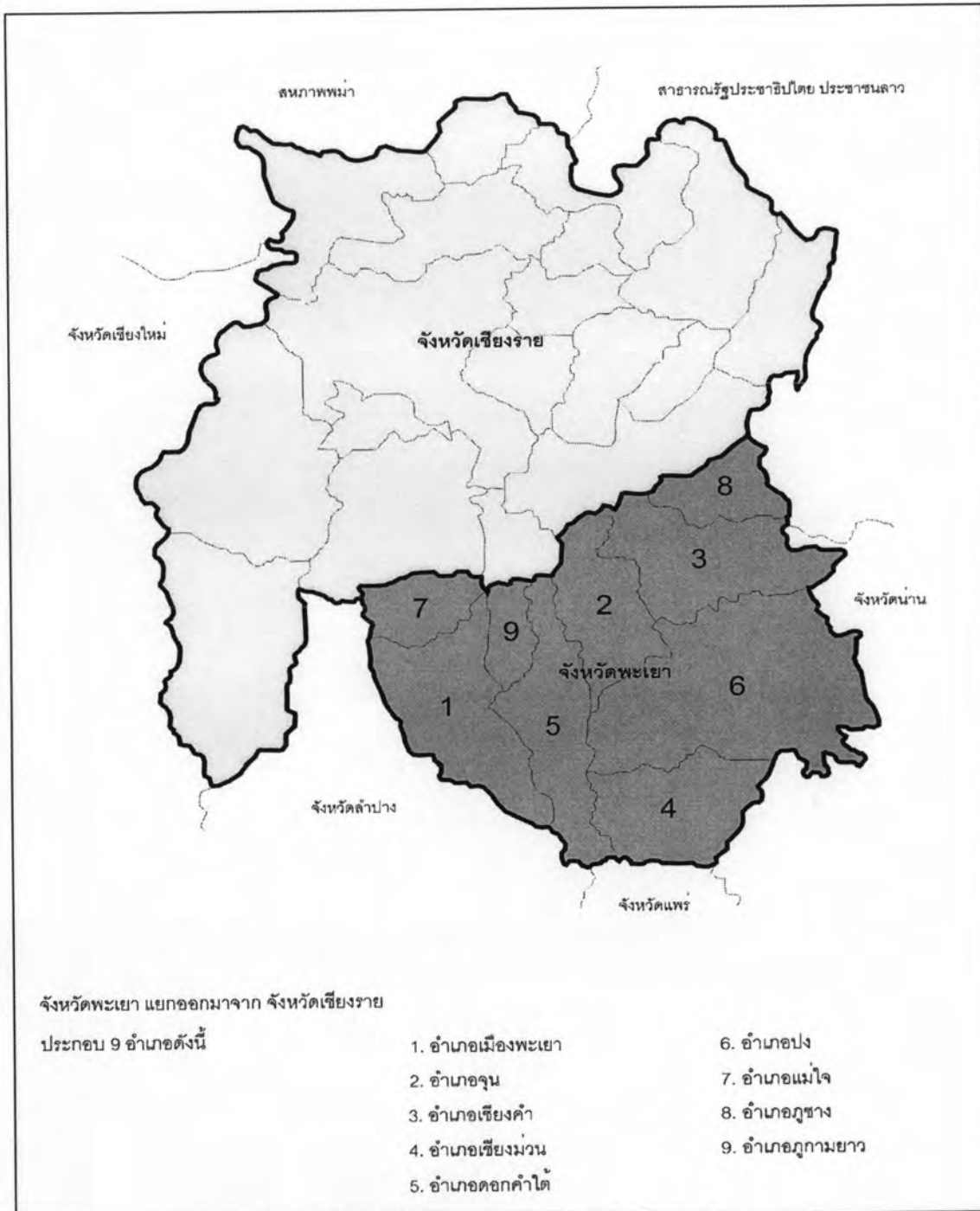
1. อำเภอเมืองยโสธร	6. อำเภอมหาชนะชัย
2. อำเภอทรายมูล	7. อำเภอค้อวัง
3. อำเภอกุศชุม	8. อำเภอเลิงนกทา
4. อำเภอคำเขื่อนแก้ว	9. อำเภอไทยเจริญ
5. อำเภอป่าติ้ว	

แผนที่ 3.1 การแยกจังหวัดยโสธร ออกจาก จังหวัดอุบลราชธานี

สัญลักษณ์ 	 ตำแหน่งที่ตั้งจังหวัด	ที่มา www.th.wikipedia.org
		ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.2 จังหวัดพะเยา

จังหวัดพะเยาถูกตั้งเป็นจังหวัดที่ 72 ของประเทศไทย ก่อนนั้นเมืองพะเยาอยู่ภายใต้การปกครองของจังหวัดเชียงราย ในฐานะอำเภอพะเยา และเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2520 อำเภอพะเยาได้ยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัดพะเยา เหตุผลที่ให้ไว้ในการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดพะเยาคือ ท้องที่จังหวัดเชียงรายมีอาณาเขตกว้างขวางและมีพลเมืองมาก เพื่อประโยชน์แก่การปกครองและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนจึงเห็นสมควรแยกอำเภอพะเยา อำเภอเชียงคำ อำเภอจุน อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอปง และอำเภอเชียงม่วน จัดตั้งขึ้นเป็นจังหวัดพะเยา

แผนที่ 3.2 การแยกจังหวัดพะเยา ออกจาก จังหวัดเชียงราย

สัญลักษณ์ 	 ตำแหน่งที่ตั้งจังหวัด	ที่มา www.th.wikipedia.org
		ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.3 กรณีจังหวัดมุกดาหาร

มุกดาหารตั้งขึ้นเป็นจังหวัดที่ 73 ของประเทศไทย แต่เดิมมุกดาหารเคยเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครพนม จนในปี พ.ศ. 2518 ได้เริ่มมีความพยายามที่จะขอจัดตั้งจังหวัดมุกดาหารขึ้น โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครพนมเขตใต้ ร่วมกับสมาชิกสภาจังหวัดนครพนมเขตมุกดาหาร กรรมการสุขาภิบาลมุกดาหาร และกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้าพบหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น แม้อต่อมาสภาผู้แทนราษฎรได้ถูกยุบ แผนการขอจัดตั้งจังหวัดก็ยังคงอยู่ จนเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2525 จังหวัดมุกดาหาร ได้ถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดมุกดาหาร โดยเหตุผลตามพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดมุกดาหาร คือเนื่องจากจังหวัดนครพนมเป็นจังหวัดที่มีท้องที่ติดชายแดน มีอาณาเขตกว้างขวาง และมีพลเมืองมาก ดังนั้นเพื่อประโยชน์แก่การปกครอง การรักษาความมั่นคงและการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในท้องที่สมควรแยกอำเภอมุกดาหาร อำเภอคำชะอี อำเภอดอนตาล อำเภอนิคมคำสร้อย กิ่งอำเภอดงหลวง และกิ่งอำเภอกว่านใหญ่ จัดตั้งเป็นจังหวัดมุกดาหาร

การให้เหตุผลในการจัดตั้งจังหวัดตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามเกณฑ์การจัดตั้งของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย

จากเกณฑ์การจัดตั้งมีใจความว่า จังหวัดอำนาจเจริญมีเนื้อที่ประมาณ 4,310 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนอำเภอและกิ่งอำเภอในเขตการปกครอง 4 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ มีประชากรจำนวน 237,075 คน มีการแทรกซึมปฏิบัติการและเป็นฐานที่ตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย มีปัญหาเกี่ยวกับชนชาวลาวอพยพ มีลักษณะยาวตามลำแม่น้ำโขงประมาณ 80 กิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นป่า เมื่อตั้งเป็นจังหวัดจะทำให้การบริหารงานการสั่งการในจังหวัดเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จังหวัดมุกดาหารมีสถานที่ราชการที่จำเป็นของจังหวัดอยู่แล้วคือ ศาล อัยการ เรือนจำ โรงพยาบาล แขวงการทาง ชุมสาย โทรศัพท ที่ดินที่จะใช้เป็นศูนย์ราชการจังหวัดเป็นสนามบิน อยู่ใกล้ตัวเมือง สำนักผังเมืองได้ไปวางผังศูนย์ราชการแล้ว อำเภอมุกดาหารมีความเจริญพอสมควรมี ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์ จำกัด กระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดไปปฏิบัติราชการที่จังหวัดใหม่ ด้านรายได้จังหวัดมุกดาหาร มีรายได้ 2,343,241 บาท

* การให้เหตุผลเรื่องการมีประชากรจำนวนมาก ได้มีการวิเคราะห์ในเรื่องนี้ถึงการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรก่อนการแยกและจัดตั้งจังหวัดในบทที่ 5 ส่วนที่ 1 การแยกและจัดตั้งจังหวัดกับเหตุผลทางผังเมือง

ด้านความคิดเห็นของประชาชนและจังหวัดนั้น สภาจังหวัด จังหวัด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสภาตำบลในเขตมุกดาหารเห็นด้วย อำเภอในเขตจังหวัดมุกดาหารเห็นด้วย มุกดาหารเคยเป็นเมืองเก่ามาก่อน มีฐานะเท่ากับเมืองนครพนม ต่อมาปี พ.ศ. 2450 ได้ถูกยุบลงเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดนครพนม

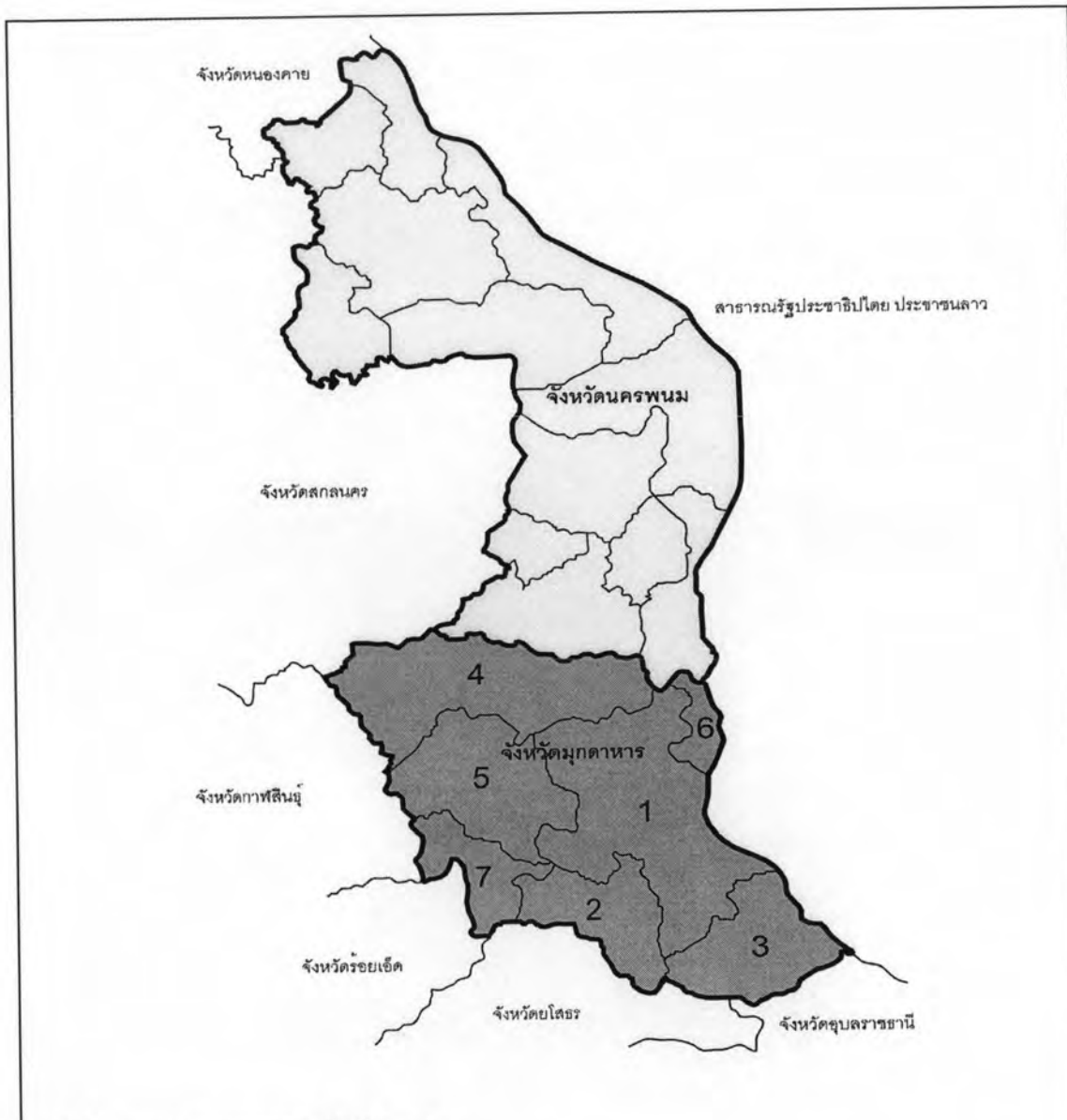
ส่วนความจำเป็นในการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติคือ เนื่องจากจังหวัดมุกดาหารเป็นจังหวัดด้านชายแดน ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการแทรกซึม ส่งคนและอาวุธฝ่ายตรงข้ามเข้ามาในประเทศ มีการแทรกซึมบ่อนทำลาย ฐานที่ตั้งของผู้ก่อความไม่สงบ ส่วนใหญ่อยู่บนเทือกเขาภูพานพื้นที่ของจังหวัดนครพนมมีลักษณะยาว ตามลำแม่น้ำโขง อำเภอทางตอนใต้ของจังหวัดส่วนใหญ่ห่างจากจังหวัดมาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการตรวจตราดูแลทุกข์สุขของราษฎร

การจัดตั้งจังหวัดมุกดาหารได้ผ่านเกณฑ์การจัดตั้งของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยมีองค์ประกอบครบตามหลักเกณฑ์มติคณะรัฐมนตรีทุกข้อ ส่วนจังหวัดนครพนม ภายหลังจากการแยกจังหวัดมุกดาหาร มีองค์ประกอบครบตามหลักเกณฑ์มติคณะรัฐมนตรีทุกข้อ แต่ในใจความสำคัญของการแยกและจัดตั้งจังหวัดให้ความสำคัญเรื่องการปกครองและไม่ได้ให้เหตุผลสำคัญในการจัดตั้งเพื่อการเติบโตและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ แต่ให้ความสำคัญกับปัญหาความมั่นคง

จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารพบที่มีความจำกัดของข้อมูลอย่างมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการยืนยันและแสดงให้เห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่า ในเชิงนโยบายการแยกและจัดตั้งจังหวัดมีเหตุผลและหลักเกณฑ์ใดเป็นสำคัญ จึงมีการสัมภาษณ์ผู้อยู่ในเหตุการณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแยกและจัดตั้งจังหวัด โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ นายเจ็ดศักดิ์ แสนวิเศษ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครพนม สมัยที่จังหวัดมุกดาหารยังไม่แยกออกจากจังหวัดนครพนมและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนแรกของจังหวัดมุกดาหาร เป็นผู้เสนอต่อที่ประชุมสภาเมื่อปี พ.ศ. 2525 ให้เมืองมุกดาหาร ได้รับฐานะเป็นจังหวัด

สรุปสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์ได้ว่า เนื่องจากตอนนั้นนครพนมมีพื้นที่กว้างมาก ประชาชนได้รับความเดือดร้อนอย่างมากในการเดินทางสัญจรและติดต่อราชการ รวมทั้งเกิดปัญหาในเรื่องผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จึงเห็นสมควรให้มีการจัดตั้งจังหวัดมุกดาหารขึ้นมา ในขณะที่นั้นจังหวัดมุกดาหารยังไม่เข้าเกณฑ์การแยกต่าง ๆ ขาดไปบางข้อเช่น จำนวนอำเภอเพื่อขอจัดตั้ง จึงต้องทำการขอรวมอำเภอข้าง ๆ เข้าด้วย ส่วนในเรื่องของการคำนึงถึงผลทางเศรษฐกิจและการพิจารณาดักรายภาพของพื้นที่นั้น จากการจัดตั้งนั้นมีการคำนึงถึงความเป็นอยู่และความสะดวกของประชากร เพราะถ้ามีการเดินทางสะดวกมากขึ้นจะทำให้มีการติดต่อในเรื่องต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้นแต่ไม่ได้ให้ความสำคัญเป็นหลัก เนื่องจากปัญหาหลักคือ ความไม่สะดวกในการดูแลของรัฐได้อย่างทั่วถึงและการเดินทางเพื่อไป

ติดต่อราชการของประชาชนเป็นไปอย่างยากลำบาก ผลสำเร็จในการขอจัดตั้งหรือไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลทางด้านการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก เช่น มติของรัฐสภาเป็นต้น นอกจากนี้ การขอแยกและจัดตั้งจังหวัดในตอนนั้นไม่ได้มีการวางแผนทางด้านเศรษฐกิจล่วงหน้าเป็นเอกสารไว้แต่อย่างใด ส่วนการศึกษาศักยภาพของพื้นที่เพื่อวางแผนการพัฒนานั้นเกิดขึ้นภายหลังจากมีการจัดตั้งขึ้นเป็นจังหวัดมุกดาหารแล้ว และหลังจากการจัดตั้งจังหวัดก็ได้มีการให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น เช่น การจัดทำแผนการลงทุน และแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งในทุกจังหวัดควรมีการทำอยู่แล้ว

จังหวัดมุกดาหาร แยกออกมาจาก จังหวัดนครพนม
 ประกอบด้วย 6 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองมุกดาหาร	5. อำเภอห้วยใหญ่
2. อำเภอนิคมน้ำอ้อย	6. อำเภอหนองสูง
3. อำเภอดอนตาล	
4. อำเภอคำชะอี	

แผนที่ 3.3 การแยกจังหวัดมุกดาหาร ออกจาก จังหวัดนครพนม

สัญลักษณ์ 	ที่มา www.th.wikipedia.org มาตรการวัด NOT TO SCALE
	 ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.4 กรณีจังหวัดสระแก้ว

จากเกณฑ์การจัดตั้งมีใจความว่า สระแก้วได้จัดตั้งขึ้นเป็นจังหวัดที่ 74 ของประเทศไทยในวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2536 โดยได้มีการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้วขึ้น โดยแยกจากจังหวัดปราจีนบุรี พร้อมกับอีก 5 อำเภอ คือ อำเภออรัญประเทศ อำเภอตาพระยา อำเภอวัฒนานคร อำเภอวังน้ำเย็น และอำเภอคลองหาด เพื่อรวมเป็นจังหวัดใหม่

ขั้นตอนการแยกและจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว

การขอแยกและจัดตั้งจังหวัดนั้น เมื่อมีความต้องการแยกและจัดตั้งจังหวัดขึ้น ต้องมีการเสนอเป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดขึ้น โดยจังหวัดที่จะขอจัดตั้งขึ้นต้องผ่านเกณฑ์การจัดตั้งจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยก่อน จากนั้นจึงยื่นเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อรัฐสภา ในกรณีของการแยกและจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากจังหวัดปราจีนบุรี เสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ขึ้นมาแล้วเป็นจำนวน 3 ฉบับ

1. ในสมัย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 1 เสนอโดย นายนิพนธ์ เตียเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี พรรคสังคมนานาชาติ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2519 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยด้วยไม่เกี่ยวข้องกับการเงิน และเป็นอันตกไปเมื่อมีการยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 โดยประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

2. ในสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 2 เสนอโดย นายสลับ นาคะเสถียร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี พรรคประชากรไทย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2527 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน และอยู่ในระหว่างการพิจารณารับรองของนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

3. ในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

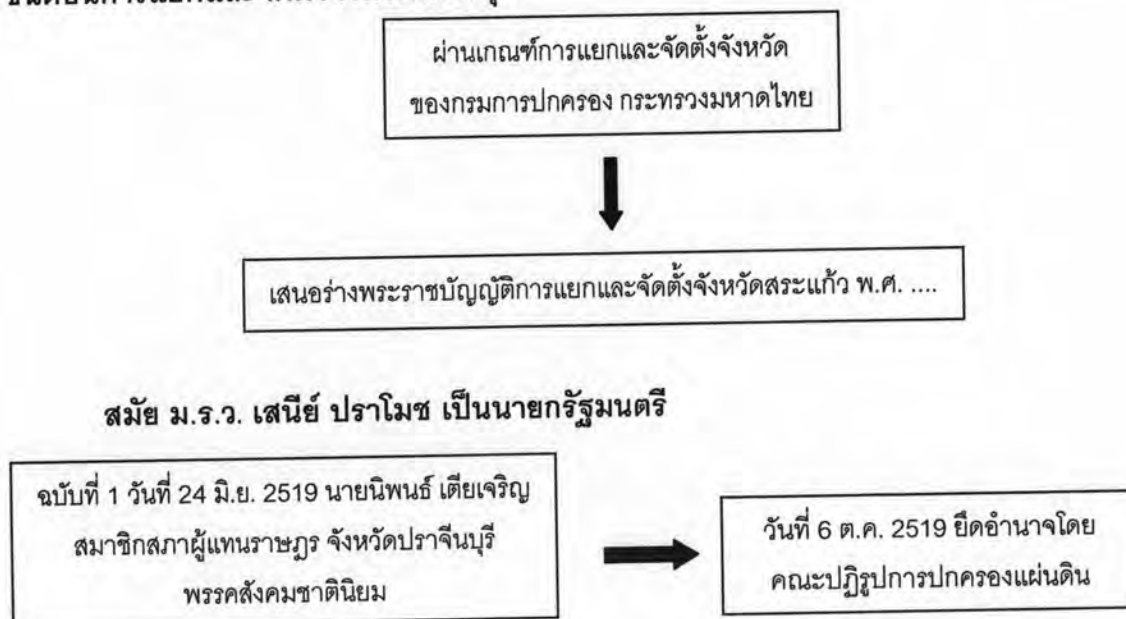
ฉบับที่ 3 เสนอโดย นายบูรินทร์ หิรัญบุรณะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี พรรคชาติไทย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2532 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน และอยู่ในระหว่างการพิจารณารับรองของนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งมีการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 13 กันยายน 2535 นายชวน หลีกภัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดตรัง หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายกรัฐมนตรีและได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. จำนวน 2 ฉบับ โดยคณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากพรรคชาติไทย 4 ท่าน คือ นายบูรินทร์ หิรัญบุรณะ นายเสนาะ เทียนทอง นายวิทยา เทียนทอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปราจีนบุรี และนายชัย ชิดชอบ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาในอีกวาระหนึ่ง

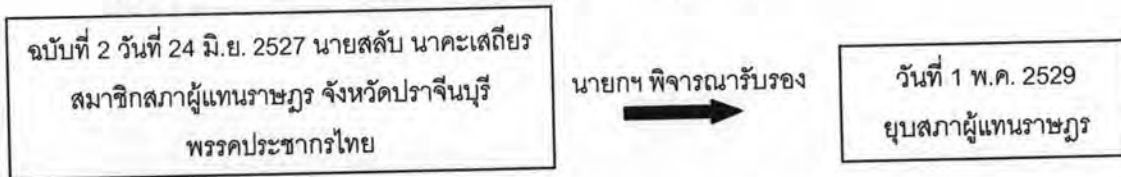
การพิจารณาของรัฐสภา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายสรุปได้ว่า จังหวัดปราจีนบุรี มีเนื้อที่กว้างขวางและมีลักษณะภูมิประเทศไม่สะดวกในการติดต่อสื่อสารและการบริหารราชการแผ่นดิน มีแนวเขตชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชายาวกว่า 100 กิโลเมตร มีปัญหาเรื่องผู้อพยพตลอดทั้งได้รับผลกระทบจากการสู้รบภายในกัมพูชาตลอดมา จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องพื้นที่ของจังหวัดปราจีนบุรีบางส่วนตั้งเป็นจังหวัดใหม่ ให้ชื่อว่าจังหวัดสระแก้ว เนื่องจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมาพื้นที่ที่จะจัดตั้งเป็นจังหวัดสระแก้วมีการเจริญเติบโตทั้งทางด้านสังคม การศึกษา การศาสนา เศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม และมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง ส่วนการพิจารณาของวุฒิสภา ไม่มีสมาชิกอภิปราย

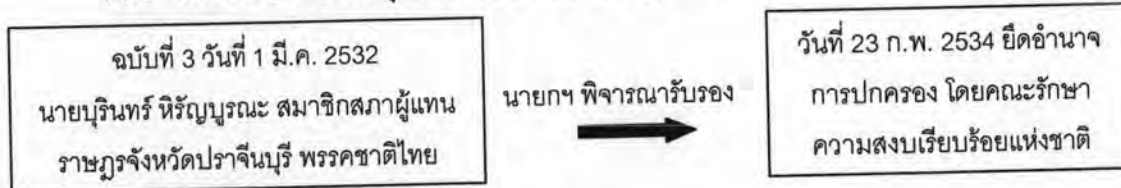
ขั้นตอนการแยกและจัดตั้งจังหวัดโดยสรุป

สมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

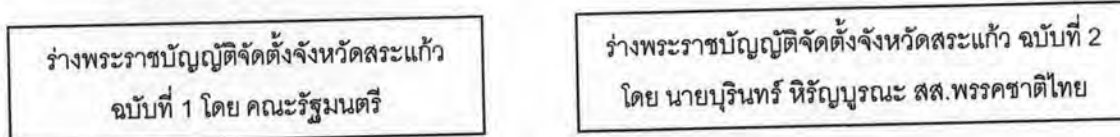

สมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

สมัย นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี

ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

วาระที่ 1 วันที่ 7 ก.ค. 2536 รับร่างหลักการ มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญ 29 คน

วาระที่ 2 วันที่ 21 ก.ค. 2536 คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จ เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

วาระที่ 3 วันที่ 21 ก.ค. 2536 สภาผู้แทนราษฎร ลงมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์

ประชุมวุฒิสภา

วาระที่ 1 วันที่ 23 ก.ค. 2536 รับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีมติให้พิจารณาต่อในวาระที่ 2

วาระที่ 2 วันที่ 23 ก.ค. 2536 พิจารณาโดยคณะกรรมการตุลาการเต็มสภา

วาระที่ 3 วันที่ 23 ก.ค. 2536 ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเห็นชอบกับสภาผู้แทนราษฎร เป็นเอกฉันท์

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. ... ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว
นายกรัฐมนตรีได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศใช้เป็น

กฎหมายต่อไป

พระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2536 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2536 เป็นปีที่ 48 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2536 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 1-3 เล่ม 110 ตอน 125 วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2536

การให้เหตุผลในการจัดตั้งจังหวัดตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามเกณฑ์การจัดตั้งของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย

จังหวัดสระแก้ว มีเนื้อที่ประมาณ 6,743,940 ตารางกิโลเมตร มีเขตการปกครองรวม 6 อำเภอ มีจำนวนประชากร 477,063 คน ลักษณะพิเศษของจังหวัด คือ เป็นท้องที่ชายแดน ติดต่อประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย มีปัญหาความมั่นคงสูง ง่ายต่อการแทรกซึมบ่อนทำลายและเป็นจังหวัดที่มีปัญหาความมั่นคงภายใน เนื่องจากเคยเป็นเขตปฏิบัติงานของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และปัญหาการอพยพหลบหนีเข้าเมืองสูงการลักลอบนำคนและอาวุธเข้ามาปฏิบัติการตามแนวชายแดน การจัดตั้งจังหวัดสระแก้วจะเป็นผลดีในการให้บริการประชาชนเพราะจังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่กว้างขวาง บางอำเภออยู่ห่างไกลจากตัวจังหวัดถึง 200 กิโลเมตร เป็นประโยชน์ต่อการปกครองดูแลตรวจตราได้ทั่วถึง จังหวัดสระแก้ว มีสถานที่ราชการอยู่บ้างแล้ว เช่น โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช สถานีไฟฟ้า การประปา สำนักงานที่ดิน ชุมสายโทรศัพท์ และไปรษณีย์ มีที่ดินสำหรับก่อสร้างศูนย์ราชการจังหวัดประมาณ 125 ไร่ โดยไม่ต้องใช้งบประมาณแผ่นดิน และเป็นศูนย์รวมเศรษฐกิจและสังคม ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่จะไปปฏิบัติงานในจังหวัดตั้งใหม่ ด้านรายได้จังหวัดสระแก้ว มีรายได้ 64,690,523.56 บาท

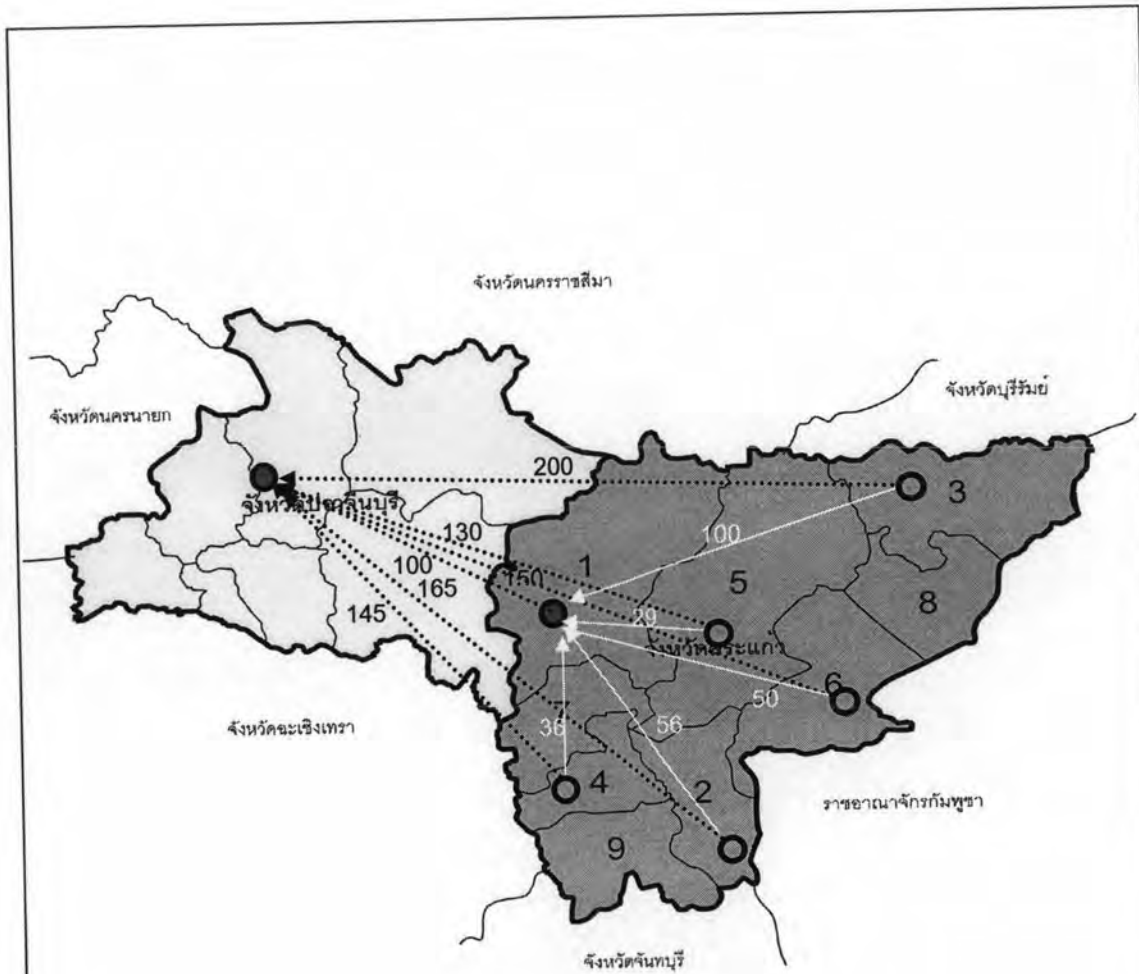
สำหรับความคิดเห็นของประชาชนและจังหวัด ผ่านการเห็นชอบจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสภาจังหวัดประชุมแล้ว มีมติเห็นชอบ รวมทั้งหัวหน้าราชการประจำจังหวัด อำเภอ และประชากรมีความเห็นชอบในการตั้งจังหวัดใหม่

ส่วนความจำเป็นในการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติ คือ เนื่องจากจังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่กว้างขวางและเป็นจังหวัดชายแดนที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย มีปัญหาความมั่นคงสูง ง่ายต่อการแทรกซึมบ่อนทำลาย นอกจากนั้นยังมีปัญหาความมั่นคงภายใน เนื่องจาก

* เกณฑ์การแยกและจัดตั้งจังหวัด กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย กำหนดไว้ว่าจังหวัดเดิมและจังหวัดใหม่ควรมีประชากรไม่น้อยกว่า 300,000 คนภายหลังการแยกและจัดตั้งจังหวัดใหม่

เคยเป็นเขตปฏิบัติการของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และมีปัญหาด้านการอพยพหลบหนีเข้าเมืองสูงมีการลักลอบนำคนและอาวุธเข้ามาปฏิบัติการตามแนวชายแดน จึงต้องแยกพื้นที่จังหวัดเดิมตั้งเป็นจังหวัดสระแก้วขึ้นมาใหม่

การจัดตั้งจังหวัดสระแก้วนั้นได้ผ่านเกณฑ์การจัดตั้งของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย มีองค์ประกอบครบตามหลักเกณฑ์มติคณะรัฐมนตรีทุกข้อ ส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ภายหลังจากการแยกจังหวัดสระแก้ว มีองค์ประกอบครบตามหลักเกณฑ์มติคณะรัฐมนตรีทุกข้อ แต่ในใจความสำคัญของการแยกและจัดตั้งจังหวัดได้เน้นไปที่ด้านการปกครองเป็นสำคัญ โดยให้เหตุผลสำคัญในการจัดตั้งจากการพิจารณาศักยภาพ ด้านการเติบโตและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของพื้นที่เพียงเล็กน้อย

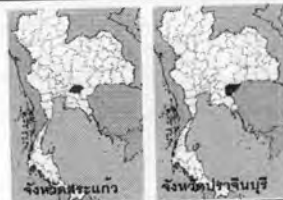

จังหวัดสระแก้ว แยกออกมาจาก จังหวัดปราจีนบุรี
ประกอบ 9 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองสระแก้ว	6. อำเภออรัญประเทศ
2. อำเภอคลองหาด	7. อำเภอเขาฉกรรจ์
3. อำเภอตาพระยา	8. อำเภอโคกสูง
4. อำเภอวังน้ำเย็น	9. อำเภอวังสมบูรณ์
5. อำเภอวัฒนานคร	

แผนที่ 3.4 แสดงความเปลี่ยนแปลงระยะทางระหว่างจังหวัดและอำเภอ ในจังหวัดสระแก้ว

สัญลักษณ์

■ ตำแหน่งที่ตั้งจังหวัด

ที่มา www.th.wikipedia.org

⌚ มาตรฐาน NOT TO SCALE

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.5 กรณีจังหวัดหนองบัวลำภู

เนื่องจากรัฐมีนโยบายในการกระจายอำนาจมายังส่วนภูมิภาค เพื่อประโยชน์ในการปกครอง การให้บริการของรัฐ การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนตลอดจนความมั่นคงของชาติ คณะรัฐมนตรี และรัฐสภาได้อนุมัติร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู และประกาศจัดตั้งเป็นจังหวัด หนองบัวลำภูเป็นจังหวัดที่ 75 ของประเทศไทยเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2536 หนองบัวลำภูเป็น จังหวัดใหม่ประเทศไทย โดยแยกตัวออกมาจากอุดรธานี

ขั้นตอนการแยกและจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู

ในกรณีของการแยกและจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดที่จะจัดตั้งใหม่ผ่านเกณฑ์การ จัดตั้งจังหวัดยังไม่ครบทุกข้อ แต่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะจากจังหวัดอุดรธานี ได้ พยายามเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งแต่ พ.ศ. 2518 เรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2535 รวมทั้งสิ้น 11 ฉบับ และยังไม่เคยมีร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. ฉบับใดได้รับการ พิจารณาจากสภาผู้แทนราษฎรเลย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ในสมัย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 1 เสนอโดย นายสม วาสนา และนายเต็ม สืบพันธ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด อุดรธานี พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2518 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยด้วยเกี่ยวกับการเงิน และอยู่ในระหว่างการพิจารณารับรองของ นายกรัฐมนตรี จนกระทั่งมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 12 มกราคม 2519 ดังนั้น ร่าง พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

2. ในสมัย ม.ร.ว. เสถียร ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 2 เสนอโดย พันเอก สมคิด ศรีสังคม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี และ นายไรราน อรุณรังสี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดพัทลุง พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย เมื่อ วันที่ 19 เมษายน 2519 ต่อมามีการยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 โดยประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517

3. ในสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

(22 เมษายน 2522- 6ตุลาคม 2519)

ฉบับที่ 3 เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี นายดิเรก หลักคำ นายวุฒิชัย แสนประสิทธิ์ พรรคประชากรราษฎร นายประสพ บุษราคัม พรรคกิจสังคม และนายดำรง ดาราธรรม พรรคชาติไทย เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2522 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ

การเงิน จึงนำเสนอให้นายกรัฐมนตรีให้คำรับรอง แต่ในการประชุมได้มีมติว่ารัฐบาลยังไม่พร้อมในด้าน
การเงิน สำหรับการจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ จึงไม่ให้คำรับรอง ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึง
ตกไป

ฉบับที่ 4 เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี นายดิเรก หลักคำ นายวุฒิชัย
แสนประสิทธิ์ พรรคประชากรราษฎร นายประสพ บุษราคัม พรรคกิจสังคม และนายดำรง ดาราธรรม
นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ พรรคชาติไทย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดศรีสะเกษ นายพันธ์ อิน
พานิช พรรคประชาธิปัตย์ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา นางไสว อุณาพรหม
พรรคกิจสังคม เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2523 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ
การเงิน จึงนำเสนอให้นายกรัฐมนตรีให้คำรับรองในการประชุมคณะรัฐมนตรี และได้มีมติว่ายังไม่
สมควรให้คำรับรองร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

4. ในสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

(22 กรกฎาคม 2529- 29 เมษายน 2531)

ฉบับที่ 5 เสนอโดย นายรักเกียรติ สุขธนะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี พรรคกิจ
สังคม เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2529 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน จึง
นำเสนอให้นายกรัฐมนตรีให้คำรับรอง และอยู่ในระหว่างการพิจารณารับรองของนายกรัฐมนตรี
จนกระทั่งมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 29 เมษายน 2531 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

ฉบับที่ 6 เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี พรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 4
ท่าน คือ นายประจวบ ไชยสาสน์ นายดิเรก หลักคำ นายไตรภพ เมาะราศี และนายทองสวয় สหัสทัศน์
เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2530 และตกไปด้วยเหตุผลเดียวกับร่างพระราชบัญญัติฉบับที่ 5

5. ในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 7 เสนอโดย นายกิตติศักดิ์ หัตถสงเคราะห์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี
พรรคชาติไทย เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2532 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับ
การเงิน และอยู่ในระหว่างการพิจารณารับรองของนายกรัฐมนตรี จนกระทั่งมีการยึดอำนาจการ
ปกครองโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ซึ่งประกาศยกเลิก
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

6. ในสมัย พลเอก สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 8 เสนอโดย นายไชยา พรหมา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี พรรค
ประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2535

ฉบับที่ 9 เสนอโดย นายรักเกียรติ สุขธนะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี พรรคกิจสังคม เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2535

ฉบับที่ 10 เสนอโดย นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี ความหวังใหม่ เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2535

ฉบับที่ 11 เสนอโดย นายไตรภพ เมาะรังสี และนายวิเชียร ชาวขำ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี พรรคชาติไทย เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2535

ร่างพระราชบัญญัติฉบับที่ 8-10 ถือเป็นพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเงิน และอยู่ในระหว่างการพิจารณารับรองของนายกรัฐมนตรี ต่อมาพลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 และนายอานันท์ ปันยารชุน ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2535 และได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 30 มิถุนายน 2535 เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 13 กันยายน 2535 ร่างพระราชบัญญัติทั้ง 4 ฉบับนี้ จึงตกไป

หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 13 กันยายน 2535 นายชวน หลีกภัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดตรัง หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายกรัฐมนตรีและได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. จำนวน 4 ฉบับ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎร พิจารณาในอีกวาระหนึ่ง

การพิจารณาของรัฐสภา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายสรุปได้ว่า เห็นด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งหนองบัวลำภู พ.ศ. ... ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่การปกครอง การรักษาความมั่นคงและอำนวยการความสะดวกให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการที่จะให้ตั้งจังหวัดใหม่นี้ แต่มีสมาชิกบางคนอภิปรายว่า ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอไม่เป็นไปตามมติของรัฐมนตรีในเรื่อง เนื้อที่ สภาพภูมิศาสตร์ จำนวนรายได้ ตลอดทั้งจำนวนอำเภอหรือกิ่งอำเภอ

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายเด่น โต๊ะมีนา) ชี้แจงว่า การเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. ... ของคณะรัฐมนตรีฉบับนี้ เป็นไปตามมติใหม่ของคุณคณะรัฐมนตรี

การพิจารณาของวุฒิสภา อภิปรายสรุปได้ว่า การจัดตั้งจังหวัดใหม่ควรคำนึงถึงหลักแห่งความมั่นคง การป้องกันประเทศและหลักเกณฑ์เชิงยุทธศาสตร์ ตลอดทั้งผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย ไม่

ควรคำนึงถึงแต่เฉพาะหลักเกณฑ์ทางการปกครอง การกระจายอำนาจ การกระจายรายได้ และผลประโยชน์ทางการเมืองเท่านั้น

ขั้นตอนการแยกและจัดตั้งจังหวัดโดยสรุป

จังหวัดหนองบัวลำภู ผ่านเกณฑ์การแยกและจัดตั้งจังหวัด
ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เพียงบางข้อเท่านั้น

เสนอร่างพระราชบัญญัติการแยกและจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ.

สมัย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 1 วันที่ 24 มิ.ย. 2518 นายสม วาสนา และ
นายเต็ม สืบพันธ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด
อุดรธานี พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

12 มกราคม 2519
มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร

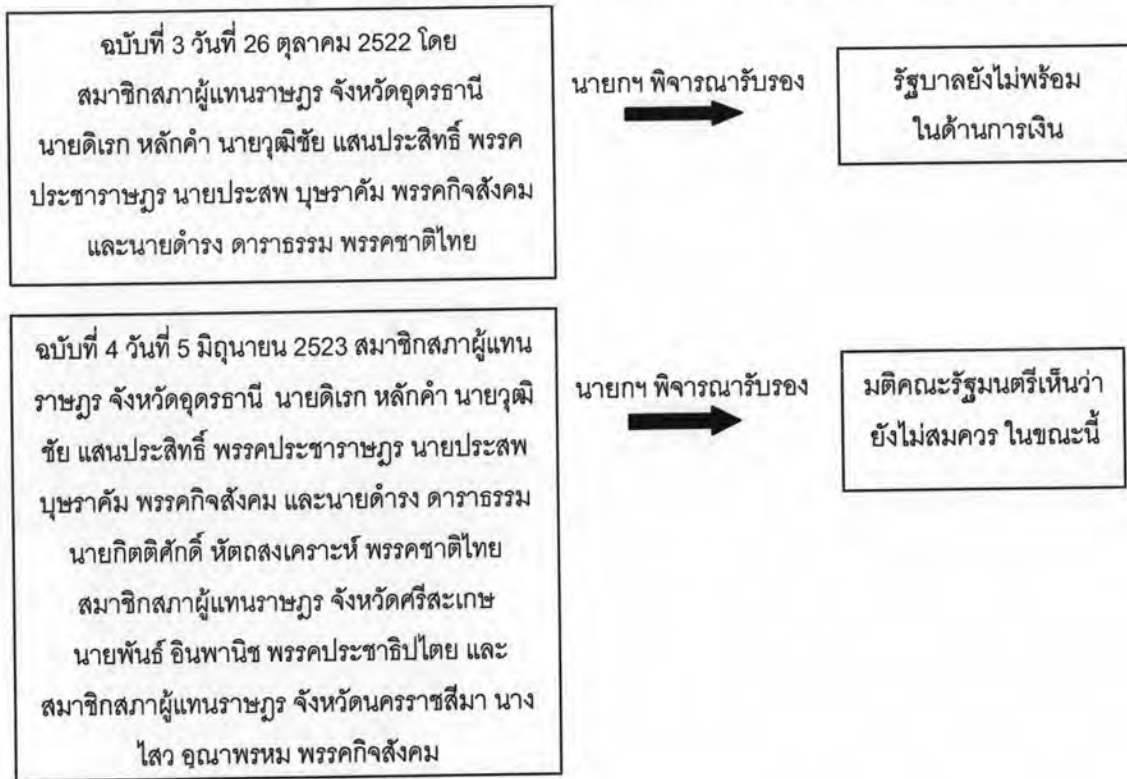
สมัย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 2 วันที่ 19 เมษายน 2519 พันเอก สมคิด ศรี
สังคม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรธานี
และนายไฉน อรุณรังสี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดพัทลุง พรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทย

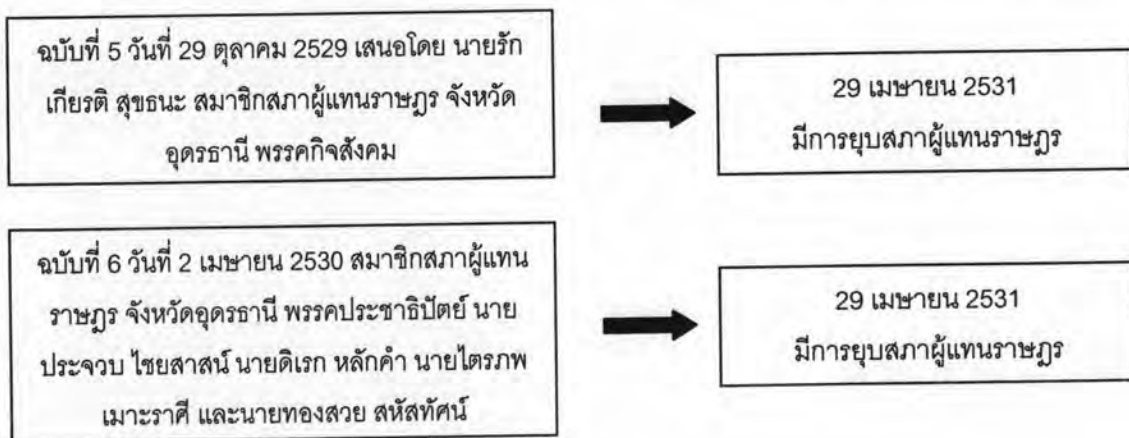

วันที่ 6 ต.ค. 2519 ยึดอำนาจโดย
คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

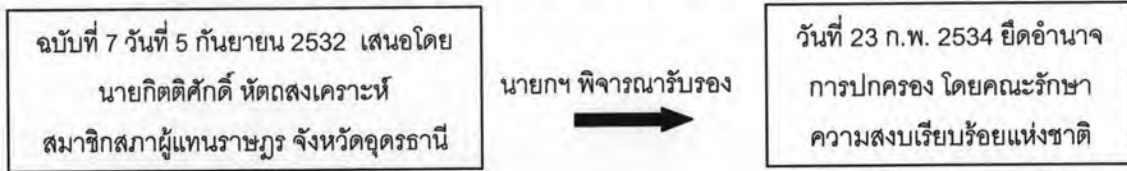
สมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี (เมษายน 2522- ตุลาคม 2519)

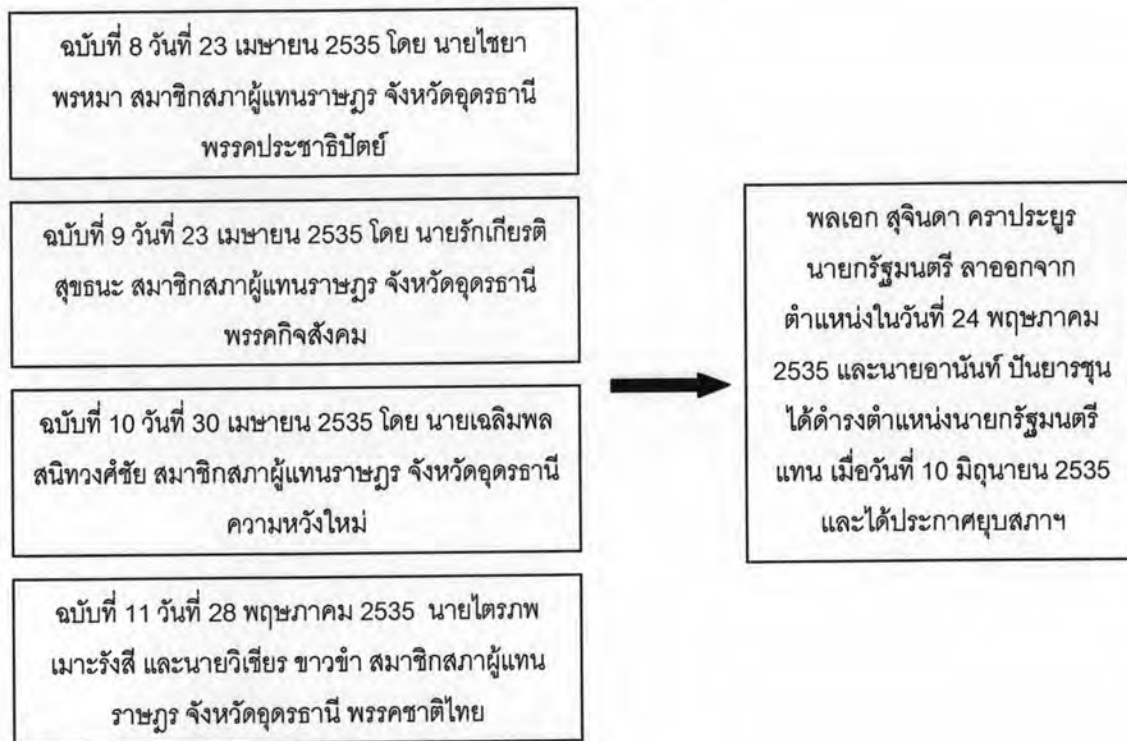
สมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี(กรกฎาคม 2529-เมษายน 2531)

สมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

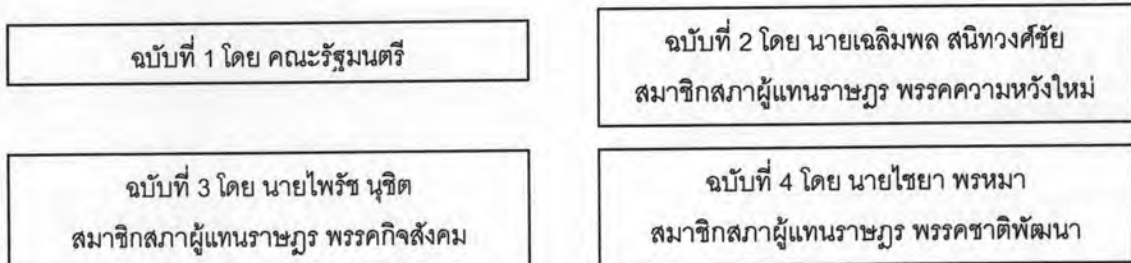

สมัย พลเอก สุจินดา คราประยูร เป็นนายกรัฐมนตรี

สมัย นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี

ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

วาระที่ 1 วันที่ 7 ก.ค. 2536 รับร่างหลักการทั้ง 4 ฉบับ มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญ 29 คน
 วาระที่ 2 วันที่ 21 ก.ค. 2536 คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จ รายงานต่อสภาผู้แทนราษฎร
 วาระที่ 3 วันที่ 21 ก.ค. 2536 สภาผู้แทนราษฎร ลงมติด้วยคะแนนเสียงข้างมาก

ประชุมวุฒิสภา

วาระที่ 1 วันที่ 23 ก.ค. 2536 มีมติเห็นชอบ ด้วยคะแนนเสียงข้างมากและให้พิจารณาต่อในวาระที่ 2
 วาระที่ 2 วันที่ 23 ก.ค. 2536 พิจารณาโดยคณะกรรมาธิการเต็มสภา
 วาระที่ 3 วันที่ 23 ก.ค. 2536 ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเห็นชอบกับสภาผู้แทนราษฎร

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. ... ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว
 นายกรัฐมนตรีได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศใช้เป็น
 กฎหมายต่อไป

พระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2536 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุล
 เดช ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2536 เป็นปีที่ 48 ในรัชกาลปัจจุบัน

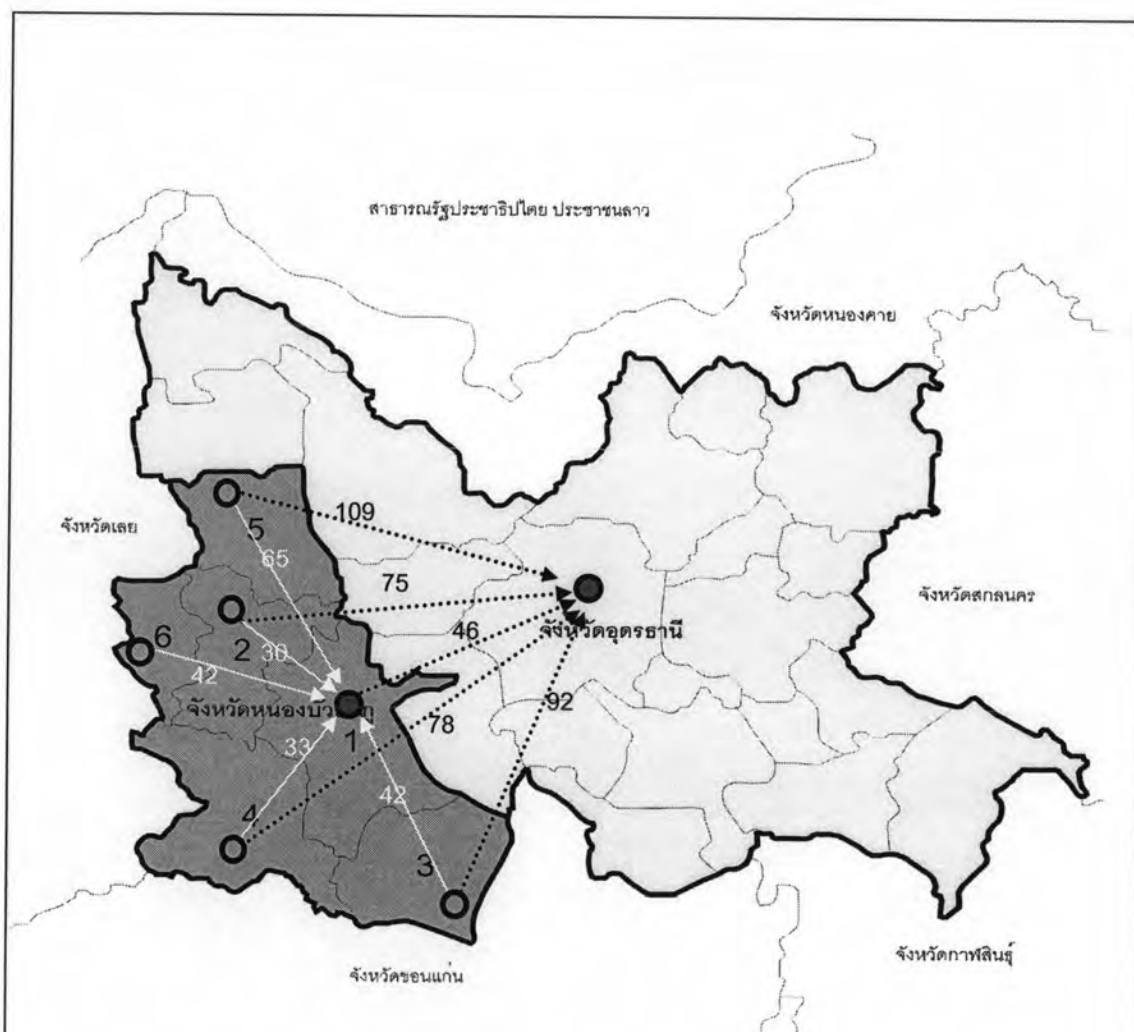
พระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู พ.ศ. 2536 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 110 ตอน
 125 วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2536

**การให้เหตุผลในการจัดตั้งจังหวัดตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษิตามเกณฑ์การจัดตั้ง
 ของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย**

ผู้วิจัยไม่สามารถหาข้อมูลในส่วนของเกณฑ์การจัดตั้งของกรมการปกครองได้ เนื่องจาก
 ข้อจำกัดของข้อมูลรวมทั้งพระราชบัญญัติการจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภูก็ไม่ได้มีการให้ข้อมูลในส่วนนี้
 ไว้แต่อย่างใด แต่พบว่าในการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ได้ให้เหตุผลในการแยกและจัดตั้งจังหวัด
 หนองบัวลำภูไว้ว่า เนื่องจากจังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตกว้างขวาง มีพลเมืองจำนวนมาก
 และเป็นจังหวัดที่ใกล้เคียงกับจังหวัดชายแดน มีปัญหาเกี่ยวกับผู้อพยพ ปัญหาการแทรกซึม และการ

บอนทำลายของผู้ไม่ประสงค์และผู้ก่อการร้ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ อันเป็นปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศดังนั้น เพื่อประโยชน์แก่การปกครองการรักษาความมั่นคงและการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในท้องที่ สมควรที่จะแยกอำเภอหนองบัวลำภู อำเภอนากลาง อำเภอสุวรรณคูหา อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอโนนสัง อำเภอโนนสะอาด และกิ่งอำเภอนายูง ออกจากการปกครองของจังหวัดอุดรธานีรวมจัดตั้งเป็นจังหวัดหนองบัวลำภู

สังเกตได้ว่าการแยกและจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภูให้ความสำคัญไปที่ด้านการปกครองเป็นสำคัญ ไม่มีการให้เหตุผลสำคัญในการจัดตั้งจากการพิจารณาศักยภาพ ด้านการเติบโตและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของพื้นที่ และไม่ได้ให้ความสำคัญในด้านเกณฑ์การพิจารณา

จังหวัดหนองบัวลำภู แยกออกมาจาก จังหวัดอุดรธานี

ประกอบ 6 อำเภอ ดังนี้

- 1. อำเภอเมืองหนองบัวลำภู
- 2. อำเภอนากลาง
- 3. อำเภอโนนสัง
- 4. อำเภอศรีบุญเรือง
- 5. อำเภอสุวรรณคูหา
- 6. อำเภอนาวัง

แผนที่ 3.5 แสดงความเปลี่ยนแปลงระยะทางระหว่างจังหวัดและอำเภอ ในจังหวัดหนองบัวลำภู

สัญลักษณ์		ที่มา	www.th.wikipedia.org
			มาตราส่วน NOT TO SCALE
			ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2.6 กรณีจังหวัดอำนาจเจริญ

อำนาจเจริญเป็นจังหวัดที่ตั้งขึ้นหลังสุด เป็นจังหวัดที่ 76 ของประเทศ เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2536 ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดหนองบัวลำภู เดิมเป็นอำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วยอำเภออำนาจเจริญ (ปัจจุบันคืออำเภอเมืองอำนาจเจริญ) อำเภอชานุมาน อำเภอปทุมราชวงศา อำเภอพนา อำเภอหัวตะพาน อำเภอเสนางคนิคม และกิ่งอำเภอสิรินธร (ปัจจุบันคืออำเภอสิรินธร)

ขั้นตอนการแยกและจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ

ในกรณีของการแยกและจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ พ.ศ. เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ในรัฐบาลสมัยต่าง ๆ โดยยังไม่เคยผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

1. ในสมัย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 1 เสนอโดย นายประสิทธิ์ จันทวรา กับคณะสังกตพรคชาติไทย เป็นผู้เสนอ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2519 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญคือ ให้แยกอำเภออำนาจเจริญ อำเภอหัวตะพาน อำเภอชานุมาน อำเภอเขมราฐ กิ่งอำเภอกุดข้าวปุ้น และกิ่งอำเภอเสนางคนิคม ออกจากการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานี รวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดอำนาจเจริญ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ตกไประหว่างรอบรรจุเข้าระเบียบวาระ และเป็นอันตกไปเมื่อมีการยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519

2. ในสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

(เมษายน 2522- ตุลาคม 2519)

ฉบับที่ 2 เสนอโดย นายสุทัศน์ เงินหมื่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี พรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2526 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญคือ ให้แยกอำเภออำนาจเจริญ อำเภอพนา อำเภอหัวตะพาน อำเภอชานุมาน อำเภอเขมราฐ และกิ่งอำเภอเสนางคนิคม รวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดอำนาจเจริญ จนกระทั่งมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

3. ในสมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

(กรกฎาคม 2529-เมษายน 2531)

ฉบับที่ 3 เสนอโดย นายธนา เมตตาริกานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุบลราชธานี พรรคกิจสังคม เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2529 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญคือ ให้แยกอำเภอ

อำนาจเจริญ อำเภอพนา อำเภหัตตะพาน อำเภชานุมาน กิ่งอำเภกุดข้าวปุ้น อำเภชมรฐ กิ่งอำเภเสนางคนคม และกิ่งอำเภโพธิ์ไทร ออกจากการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานี รวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดอำนาจเจริญ นอกจากนี้ยังมีการโอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน หนี้สิน งบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ในส่วนเกี่ยวข้องกับอำเภและกิ่งอำเภดังกล่าว ไปเป็นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ จนกระทั่งมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 29 เมษายน 2531 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

4. ในสมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 4 เสนอโดย นายสนิท จันทรวงศ์ และนายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคกิจสังคม เมื่อวันที่ 7 กันยายน 2531 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญคือ ให้แยกอำเภอำนาจเจริญ อำเภพนา อำเภหัตตะพาน อำเภชานุมาน กิ่งอำเภกุดข้าวปุ้น อำเภชมรฐ และกิ่งอำเภเสนางคนคม ออกจากการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานี รวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดอำนาจเจริญ จนกระทั่งมีการยี่ดอำนาจการปกครองโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

5. ในสมัยนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ 5 เสนอโดย นายสุทัศน์ เงินหมื่น และ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2535 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญคือ ให้แยกอำเภอำนาจเจริญ อำเภพนา อำเภหัตตะพาน อำเภชานุมาน กิ่งอำเภกุดข้าวปุ้น อำเภชมรฐ อำเภเสนางคนคม และกิ่งอำเภสี่อำนาจ ออกจากการปกครองของจังหวัดอุบลราชธานี รวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดอำนาจเจริญ จนกระทั่งได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 30 มิถุนายน 2535 เพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงตกไป

ต่อมาหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 13 กันยายน 2535 นายชวน หลีกภัย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดตรัง หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับการโปรดเกล้าฯ ให้เป็นนายกรัฐมนตรี และได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ พ.ศ. ... จำนวน 3 ฉบับ โดยฉบับแรก เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ฉบับที่ 2 เสนอโดยนายสนิท จันทรวงศ์ และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากพรรคความหวังใหม่ ฉบับที่ 3 เสนอโดยนายสุทัศน์ เงินหมื่นและนายวิฑูรย์ นามบุตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาในอีกวาระหนึ่ง

การพิจารณาของรัฐสภา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายสรุปได้ว่า เห็นด้วยกับการเสนอกฎหมายเพื่อจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญนี้ เพราะเป็นการกระจายอำนาจไปสู่ภูมิภาค เป็นการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรับกับประชาชนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น อีกทั้งอำเภออำนาจเจริญมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน และประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ดังกล่าว มีการเรียกร้องโดยถือเอาเขตอำนาจศาลเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง มีสมาชิกบางคนเห็นว่าการจัดตั้งจังหวัดใหม่อาจเป็นเพียงเพื่อเหตุผลในทางการเมือง อีกทั้งการจัดตั้งจังหวัดใหม่จะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินเพิ่มขึ้น

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายสุทัศน์ เงินหมื่น) ชี้แจงว่า การกำหนดเขตจังหวัดอำนาจเจริญได้ถือตามเขตอำนาจศาล และได้มีการสำรวจความสมัครใจของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการให้มีการจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญจริง และการแบ่งเขตเพื่อจัดตั้งเป็นจังหวัดอำนาจเจริญนี้ จะไม่ก่อให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในทางการเมือง และเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการกระจายอำนาจการปกครองและความเจริญไปสู่ภูมิภาค

ส่วนการพิจารณาของวุฒิสภา เห็นว่า การจัดตั้งจังหวัดขึ้นใหม่ควรมีการจัดตั้งในภาคอื่นหรือไม่ เป็นเรื่องทางการเมือง หรือมีความพร้อมหรือไม่

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายสุทัศน์ เงินหมื่น) ชี้แจงว่า การจัดตั้งจังหวัดขึ้นใหม่เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจ และเป็นไปตามเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในเรื่องการจัดตั้งจังหวัดตามมติของคณะรัฐมนตรี โดยมีได้มุ่งเน้นไปที่ภาคใดภาคหนึ่งโดยเฉพาะ และจังหวัดที่ตั้งขึ้นใหม่มีความพร้อมอยู่แล้ว

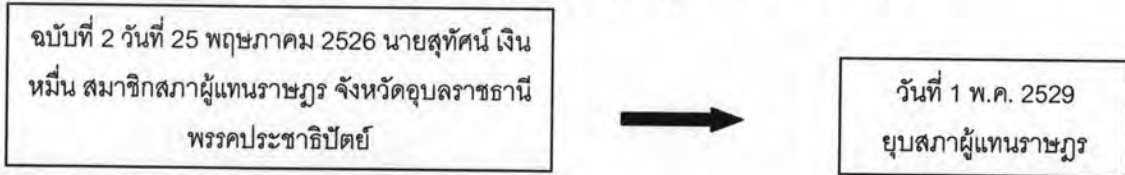
การพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎร ได้แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา 3 แห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยตัดอำเภอกุดข้าวปุ้น และอำเภอเขมราฐ ออกจากการปกครองของจังหวัดอำนาจเจริญ และให้รวมเอาอำเภอ ปทุมราชวงศา เข้ามาอยู่ในการปกครองของจังหวัดอำนาจเจริญแทน ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยการแก้ไข

ขั้นตอนการแยกและจัดตั้งจังหวัดโดยสรุป

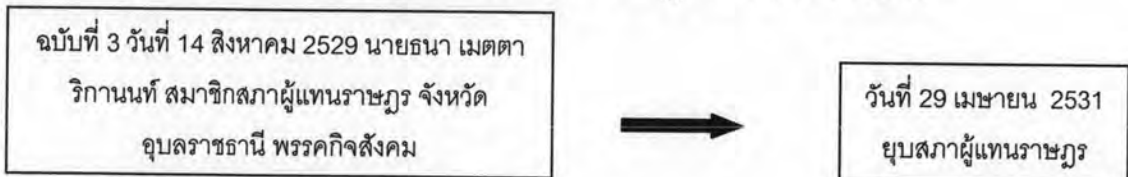
สมัย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

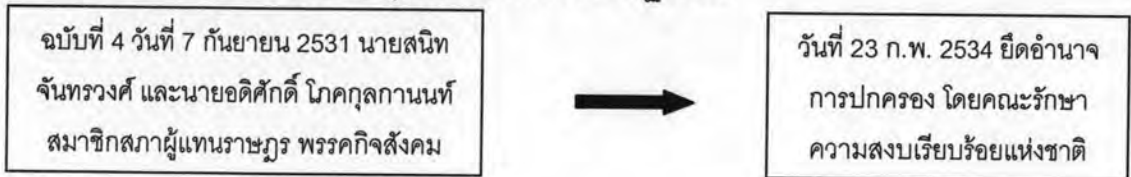
สมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี (2522-2519)

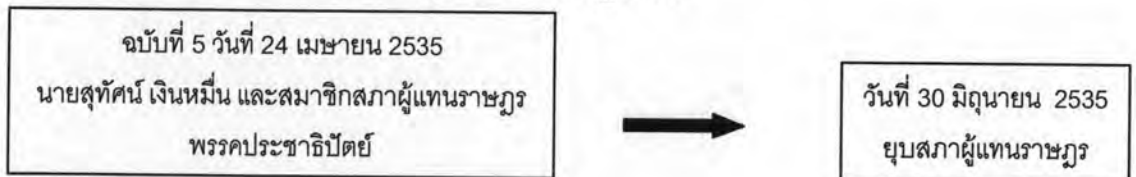
สมัย พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี (2529-2531)

สมัย พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

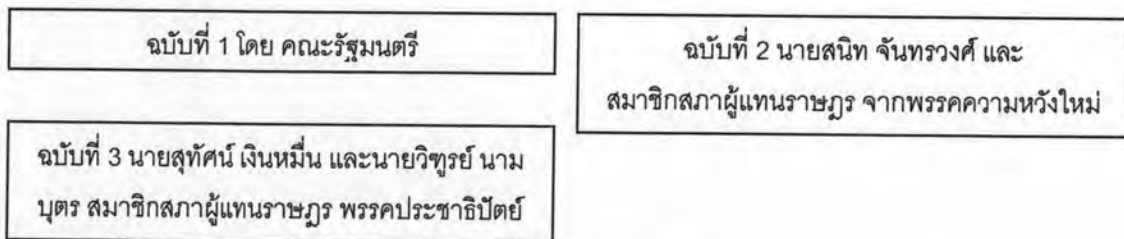

สมัย นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี

สมัย นายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี

ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

วาระที่ 1 วันที่ 7 ก.ค. 2536 รับร่างหลักการทั้ง 3 ฉบับ มีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญ 29 คน

วาระที่ 2 วันที่ 21 ก.ค. 2536 คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จ เสนอสภาผู้แทนราษฎร

วาระที่ 3 วันที่ 21 ก.ค. 2536 สภาผู้แทนราษฎร ลงมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงข้างมาก

ประชุมวุฒิสภา

วาระที่ 1 วันที่ 23 ก.ค. 2536 รับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เอกฉันทน์ มีมติให้พิจารณาต่อในวาระที่ 2

วาระที่ 2 วันที่ 23 ก.ค. 2536 พิจารณาโดยคณะกรรมาธิการเต็มสภา

วาระที่ 3 วันที่ 23 ก.ค. 2536 ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติเห็นชอบกับสภาผู้แทนราษฎร เป็นเอกฉันทน์

ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ พ.ศ. ... ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว นายกรัฐมนตรีได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และประกาศใช้เป็น

กฎหมายต่อไป

พระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ พ.ศ. 2536 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2536 เป็นปีที่ 48 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญ พ.ศ. 2536 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 110 ตอน 125 วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2536

การให้เหตุผลในการจัดตั้งจังหวัดตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามเกณฑ์การจัดตั้งของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย

จากเกณฑ์การจัดตั้งมีใจความว่า จังหวัดอำนาจเจริญมีเนื้อที่ประมาณ 4,264,248 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนอำเภอและกิ่งอำเภอในเขตการปกครอง 7 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ มีประชากรจำนวน 481,905 คน ลักษณะพิเศษของจังหวัด คือ เป็นท้องที่ชายแดนที่มีปัญหาด้านความมั่นคงสูง มีการต่อสู้ตามแนวชายแดนและลักลอบนำคนและอาวุธเข้าในพื้นที่ มีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงภายใน มีความเคลื่อนไหวของกองกำลังก่อการร้ายในบางโอกาสและปัญหาผู้ลี้ภัยจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และกัมพูชาประชาธิปไตย การจัดตั้งจังหวัดใหม่ จะทำให้ราษฎรได้รับความสะดวก รวดเร็วจากการบริการของรัฐเป็นประโยชน์ ต่อการปกครองในแง่ที่สามารถออกตรวจตราพื้นที่ได้ทั่วถึง ราษฎรเดินทางไปจังหวัดได้ง่ายขึ้น จังหวัดอำนาจเจริญมีสถานที่ราชการที่จำเป็นของจังหวัดอยู่แล้วคือ ศาลจังหวัด อัยการจังหวัด คลังอำเภอ เรือนจำ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์

โรงพยาบาล แขวงทางการ สำนักงาน ชลประทาน ศูนย์แพร่พันธุ์สัตว์ และโรงเรียนมัธยม ที่ดินที่จะสร้างเป็นศูนย์ราชการของจังหวัดมีพร้อมแล้ว โดยมีเนื้อที่ประมาณ 104.03 ไร่ โดยไม่ต้องใช้งบประมาณแผ่นดิน จังหวัดที่ตั้งใหม่มีความเจริญพอสมควร และเป็นศูนย์กลางที่ติดต่อกับจังหวัดมุกดาหาร ยโสธร และอุบลราชธานี และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่จะไปปฏิบัติงานในจังหวัดตั้งใหม่ ด้านรายได้จังหวัดอำนาจเจริญ มีรายได้ 29,513,842.08 บาท

ด้านความคิดเห็นของประชาชนและจังหวัดนั้น สภาจังหวัดอุบลราชธานี หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดอุบลราชธานี สภาตำบลและประชาชนในเขตอำเภออำนาจเจริญ กิ่งอำเภอสี่อำเภอ อำเภอสอนนิคม อำเภอชานุมาน อำเภอเขมราฐ อำเภอห้วยตะพาน อำเภอพนา และอำเภอกุดข้าวปุ้น เห็นชอบให้แยกเป็นจังหวัดใหม่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(เดิม)เห็นชอบ สำนักนายกรัฐมนตรีได้แจ้งผลการสำรวจประชามติว่า ราษฎรอำเภอเขมราฐไม่ประสงค์จะเข้าร่วมกับจังหวัดอำนาจเจริญ โดยขอขึ้นการปกครองกับจังหวัดอุบลราชธานีตามเดิม

ความจำเป็นในการจัดตั้ง ตามพระราชบัญญัติ คือ เนื่องจากจังหวัดอุบลราชธานีมีพื้นที่กว้างขวางและเป็นจังหวัดชายแดนมีเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดแนวชายแดนด้านทิศตะวันออก และมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตยด้านทิศใต้ ประกอบกับมีการลักลอบส่งคนและอาวุธเข้ามาในพื้นที่เป็นประจำยากต่อการควบคุมเพราะมีพื้นที่กว้างขวาง และห่างไกลจากตัวจังหวัดเดิม มีการต่อสู้รุนแรงตามแนวชายแดนและปัญหาชนกลุ่มน้อยที่ลี้ภัยจากประเทศเพื่อนบ้านทั้งสองดังกล่าว

นอกจากนี้ ในเรื่องการบริการประชาชนก็ประสบปัญหาในด้านการบริการไม่ทั่วถึง และล่าช้า เพราะเขตการปกครองกว้างขวางและห่างไกลกันมาก เช่น อำเภอเขมราฐและอำเภอชานุมาน อยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุบลราชธานีมากกว่า 150 กิโลเมตร อีกทั้งอำเภอที่ขอรวมแยกเป็นจังหวัดใหม่ ล้วนอยู่ห่างจากตัวจังหวัดอุบลราชธานีประมาณ 70 กิโลเมตร ขึ้นไป

จะเห็นว่าการจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญนั้น จังหวัดอุบลราชธานีได้ผ่านเกณฑ์การจัดตั้ง ของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทยมีองค์ประกอบครบตามหลักเกณฑ์มติคณะรัฐมนตรีทุกข้อ แต่ในใจความสำคัญของการแยกจังหวัดอุบลราชธานีและจัดตั้งจังหวัดอำนาจเจริญให้ความสำคัญไปที่ด้านการปกครองเป็นสำคัญ ไม่มีการให้เหตุผลสำคัญในการจัดตั้งจากการพิจารณาศักยภาพ ด้านการเติบโตและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของพื้นที่เช่นเดียวกันกับทุก ๆ กรณี

จากการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารพบว่า มีความจำกัดของข้อมูลอย่างมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการยืนยันและแสดงให้เห็นชัดเจนมากยิ่งขึ้นว่าในเชิงนโยบายการแยกและจัดตั้งจังหวัดมีเหตุผลและ

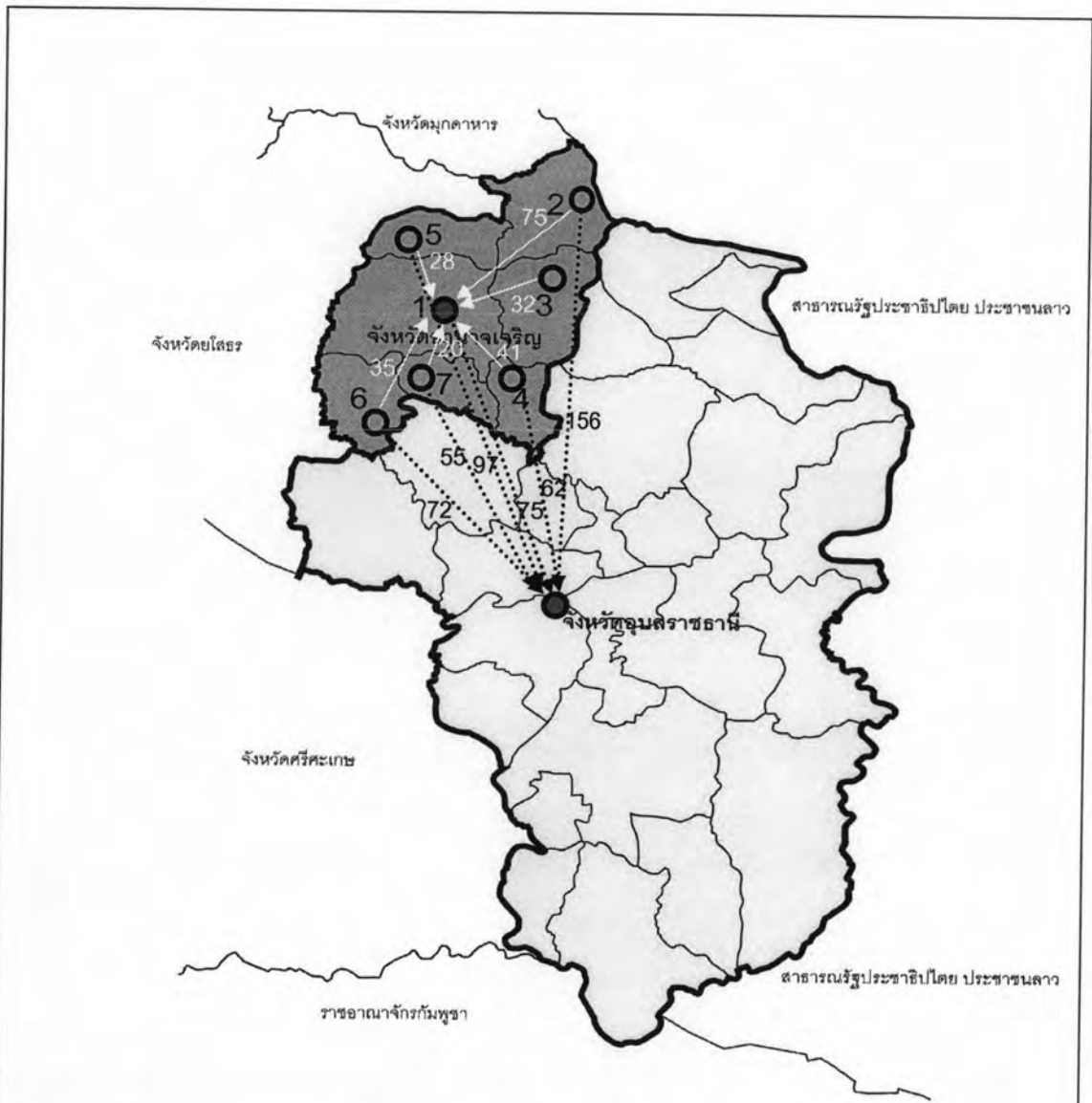
หลักเกณฑ์ใดเป็นสำคัญจึงมีการสัมภาษณ์ผู้อยู่ในเหตุการณ์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแยกและจัดตั้งจังหวัด โดยได้ทำการพูดคุยและสัมภาษณ์บุคคลดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

นายสมพร ไร่บางยาง ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี สรุปสาระจากการพูดคุยสัมภาษณ์ได้ดังนี้ การขอแยกและจัดตั้งจังหวัดที่ผ่านมา เป็นการให้เหตุผลและความสำคัญในด้านการปกครองเป็นหลัก ส่วนมากเป็นการให้เหตุผลว่าเพื่อความสะดวกในการเดินทาง การให้บริการแก่ประชาชน ส่วนทางด้านเศรษฐกิจไม่ได้มีการพิจารณาและให้ความสำคัญ การจัดตั้งจังหวัดมีเป้าหมายเพื่อต้องการกระจายความเจริญไปสู่ชุมชนอย่างทั่วถึง ในปัจจุบันคาดว่าไม่น่าจะมีการให้เพิ่มจังหวัดอีกเนื่องจากปัญหาหลักในการปกครองเรื่องของการเดินทางไม่ได้เป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบันอีกต่อไปจากการเดินทางในระบบขนส่งต่างๆ ถนน มีความเจริญขึ้นมาก พร้อมทั้งจำนวนจังหวัดในปัจจุบันก็มีจำนวนมากพอสมควรแล้ว

นายชาติรี ติเรกศรี รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี อดีตปลัดจังหวัดและนายอำเภอเมืองอุบลราชธานี ทั้งนี้ นายชาติรี ยังเป็นผู้เคยยื่นเรื่องขอแยกและจัดตั้งอำเภอภูเขียว ให้เป็นจังหวัดภูเขียว ออกจากจังหวัดชัยภูมิอีกด้วย สรุปสาระจากการพูดคุยสัมภาษณ์ได้ดังนี้ ขั้นตอนการยื่นขอจัดตั้งจังหวัดปัจจุบันมีอำเภอที่ต้องการยื่นขอจัดตั้งเป็นจังหวัดอยู่หลายอำเภอ โดยขั้นตอนการขอจัดตั้งต่างๆ มีเกณฑ์การจัดตั้ง (ที่ได้เสนอให้เห็นในตอนแรก) กำหนดไว้หมดแล้ว เพียงแค่จังหวัดดังกล่าวผ่านเกณฑ์ต่าง ๆ ก็สามารถยื่นเรื่องขอจัดตั้งได้ แต่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาจากรัฐสภาต่อไป ซึ่งส่วนมากจะขึ้นอยู่กับนักการเมืองผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ด้วย รวมทั้งพรรคการเมืองที่เป็นพรรครัฐบาลในขณะนั้น แม้บางจังหวัดจะมีความเจริญและความพร้อมในการจัดตั้งมากกว่า แต่การจะได้รับการอนุมัติจัดตั้งต้องขึ้นอยู่กับนักการเมืองเพราะส่วนใหญ่การขอจัดตั้งจังหวัดเป็นเหตุผลทางการเมือง เช่น การเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการตั้งจังหวัดใหม่เมื่อเกิดศูนย์กลางเมืองแห่งใหม่ยังส่งผลไปถึงราคาที่ดินที่เพิ่มขึ้นอีกด้วย อีกทั้งปัญหาเรื่องการเดินทางและติดต่อสื่อสารกับทางราชการที่ยากลำบากในอดีตแต่ปัจจุบันในรูปแบบของการบริหารสมัยใหม่ มีเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่ดีจึงไม่จำเป็นต้องมีการขอจัดตั้งจังหวัดใหม่อีกต่อไป

นอกจากนี้ยังได้พูดคุยสัมภาษณ์นายสมหมาย จิรวัชร นายอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดอุบลราชธานี และนายบุญอนันต์ศิลป์ โทบุตร อดีตนายอำเภอมหาชนะชัย จังหวัดอุบลราชธานี สรุปสาระสำคัญได้ในทิศทางเดียวกัน คือเป็นเหตุผลทางการเมืองการปกครองเป็นหลัก การแยกและจัดตั้งจังหวัดที่เกิดขึ้นในอดีตเป็นเพราะการคมนาคม การเดินทางไปเพื่อติดต่อราชการมีความยากลำบาก และการดูแลจากทางราชการเป็นไปได้อย่างไม่ทั่วถึง

จากการพูดคุยและสัมภาษณ์ข้าราชการในจังหวัดอำนาจเจริญ ผู้ที่อยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่มีการจัดตั้งจังหวัด และภายหลังจากการจัดตั้งจังหวัดได้ให้ความเห็นว่าหลังจากมีการจัดตั้งจังหวัดขึ้น ความเป็นอยู่ของประชาชนมีสภาพดีขึ้นเนื่องจากประชาชนมาติดต่อราชการได้สะดวกขึ้น

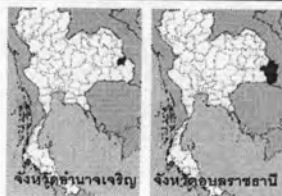

จังหวัด อำนาจเจริญ แยกออกมาจาก จังหวัดอุบลราชธานี
ประกอบ 7 อำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองอำนาจเจริญ	5. อำเภอเสนางคนิคม
2. อำเภอชานุมาน	6. อำเภอหัวตะพาน
3. อำเภอปทุมราชวงศา	7. อำเภอลืออำนาจ
4. อำเภอพนา	

แผนที่ 3.6 แสดงความเปลี่ยนแปลงระยะทางระหว่างจังหวัดและอำเภอ ในจังหวัดอำนาจเจริญ

สัญลักษณ์

■ ตำแหน่งที่ตั้งจังหวัด

ที่มา www.th.wikipedia.org

มาตราส่วน NOT TO SCALE

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. สรุปผลการวิเคราะห์นโยบายการแยกและจัดตั้งจังหวัด

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการแยกและจัดตั้งจังหวัดใหม่ ทั้งวิวัฒนาการการเกิดจังหวัดในประเทศไทย รวมทั้งการเกิดการแยกและจัดตั้งจังหวัดใหม่ในกรณีต่าง ๆ ทำให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการแยกจังหวัดที่เกิดขึ้น ขั้นตอนการแยกและจัดตั้งจังหวัด การให้เหตุผลในการจัดตั้งจังหวัดใหม่ตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ขั้นตอนการแยกและจัดตั้งจังหวัดโดยสรุปพบว่า เมื่อจังหวัดที่ต้องการจัดตั้งผ่านเกณฑ์การจัดตั้งของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยแล้ว จึงเสนอร่างพระราชบัญญัติให้รัฐสภาพิจารณา โดยผู้มีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติ กระทำได้ 3 องค์กร คือ (1)คณะรัฐมนตรี(2)สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน และพรรคการเมืองที่สภาผู้แทนราษฎรสังกัดนั้นรับรอง (3) ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 50,000 คน หลังจากได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว นายกรัฐมนตรีได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป และพบว่าในกรณีของจังหวัดมุกดาหาร สระแก้ว หนองบัวลำภู และอำนาจเจริญ มีการริเริ่มขอจัดตั้งจังหวัดตั้งแต่ ปี 2519 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีปัญหาการรุกรานจากคอมมิวนิสต์ รวมทั้งการเกิดการเปลี่ยนรัฐบาลอยู่บ่อยครั้งทำให้ ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอไปตกไปหลายครั้ง จนเกิดพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดมุกดาหารขึ้นในปี 2525 และพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดสระแก้ว หนองบัวลำภู และอำนาจเจริญ ขึ้นในปี 2536

ส่วนการให้เหตุผลในการแยกและจัดตั้งพบว่าในทุกกรณีให้เหตุผลที่เกี่ยวกับการจัดตั้งเนื่องจากจังหวัดเดิมมีอาณาเขตกว้างขวาง มีประชากรจำนวนมาก มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านมีปัญหาความมั่นคงสูง ง่ายต่อการแทรกซึมบ่อนทำลาย และเพื่อเป็นการง่ายต่อการปกครอง รวมทั้งความสะดวกในการติดต่อราชการของชาวบ้านทำให้เห็นชอบให้มีการจัดตั้งจังหวัดใหม่ขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลการแยกและการจัดตั้งจากทั้งในส่วนของเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเหตุการณ์และกรณีดังกล่าว ไม่พบข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าการจัดตั้งจังหวัดใหม่ขึ้นนั้น มีเป้าหมายหลักเพื่อต้องการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดใหม่ให้เติบโตและต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่ให้ดีขึ้น จากศักยภาพของพื้นที่ แม้จะมีการให้เหตุผลว่าเพื่อความสะดวกของประชาชนในการติดต่อกับทางราชการ แต่เห็นได้ชัดว่ารัฐต้องการมุ่งเน้นไปที่การง่ายต่อการปกครองของรัฐเป็นหลัก จากผลการศึกษาข้อมูลการจัดตั้งจังหวัดใหม่และการศึกษากฎเกณฑ์การให้เหตุผลในการจัดตั้งจังหวัด เพื่อเป็นการยืนยันว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นจริงจึงทำการพูดคุยสัมภาษณ์ผู้มีความรู้และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งจังหวัด สรุปผลได้ว่าการจัดตั้งจังหวัดการให้เหตุผล เน้นไปที่

ความเหมาะสมในเรื่องของการปกครองเป็นสำคัญ ส่วนผลการขอจัดตั้งจะเป็นผลสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสามารถของนักการเมืองในท้องถิ่นนั้น รัฐบาลขณะนั้น รวมทั้งต้องได้รับการอนุมัติเห็นชอบจากรัฐสภา สรุปได้ว่านโยบายในการจัดตั้งจังหวัดที่ผ่านมาก่อนที่จะมีการแยกและจัดตั้งไม่ได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ แต่เน้นที่ประโยชน์ในการปกครองและด้านการเมืองเป็นสำคัญ อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาว่าจะเกิดผลอย่างไรต่อพื้นที่ทั้งสองภายหลังจากเกิดการแยกและจัดตั้งจังหวัดขึ้น นอกจากนี้ เกณฑ์การจัดตั้งที่ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ.2524 จนถึงปัจจุบันก็ไม่มี การคำนึงถึงผลประโยชน์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจจากศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์การจัดตั้งจังหวัดในยุคปัจจุบัน